

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och kriminologi

Änglar och demoner

En tematisk analys av porträtteringen av offer och förövare
i två svenska true-crime podcasts

Elin Lemon
Olivia Dalman

2023

Examensarbete, Grundnivå (Kandidatexamen), 15 hp
Kriminologi
Kandidatprogram i utredningskriminologi

Handledare: Kivanc Atak
Examinator: Lars Westfelt

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka hur offer och förövare beskrivs och framställs av programledarna för ett urval av svenska true crime-podcasts, utifrån teorin om ideala offer samt genusteori. En kvalitativ innehållsanalys av tematisk karaktär genomfördes på olika avsnitt av poddarna "Spöktimmen" och "Mord Mot Mord", i vilka fyra teman kunde urskiljas; "oskyldiga offer", "starka offer", "galna förövare" samt "osannolika förövare". Resultatet visade att sättet som offer och förövare framställdes i poddarna till stor del överensstämde med stereotypa föreställningar av offer och förövare samt män och kvinnor, men att dessa stereotyper i vissa fall också utmanades. Vidare framställdes kvinnliga och manliga offer respektive förövare på ett sätt som bekräftade tidigare forskning. Vår slutsats var att stereotypa föreställningar om offer och förövare samt män och kvinnor var vanligt förekommande i våra valda podcastavsnitt, men att kontext spelade en avgörande roll för hur offren och förövarna framställdes av programledarna.

Nyckelord: offer, förövare, true crime-podcast, ideala offer, genusteori

Abstract

Title: Angels and demons - A thematic analysis of the portrayal of victims and offenders in two Swedish true crime podcasts

The purpose of this study was to examine how victims and offenders are portrayed by the hosts of Swedish true crime podcasts. Through a thematic analysis of different episodes of the podcasts "Spöktimmen" and "Mord Mot Mord", and by applying Christie's theory of the ideal victim as well as a gender theoretical perspective, four themes could be identified; "innocent victims", "strong victims", "mad offenders", and "unlikely offenders". The result showed that the way they were portrayed largely corresponded to stereotypical representations of both victims and offenders as well as men and women, but that these stereotypes in some instances were challenged. Furthermore, female and male victims and offenders were portrayed in a way that confirmed previous research. Our conclusion was that stereotypical representations were common in our chosen podcast episodes, but that context played a central role in the way the victims and offenders were portrayed by the podcast hosts.

Keywords: victim, offender, true crime podcast, ideal victim, gender theory

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställningar.....	2
1.2. Avgränsningar	2
1.3. Disposition.....	2
1.4. Bakgrund	3
2. Tidigare forskning	5
2.1. Brottslighet och media.....	5
2.2. Den mediala porträtteringen av offer och förövare	6
2.3. Diskussion	8
3. Teoretiska utgångspunkter	10
3.1. Teorin om ideala offer	10
3.2. Genusteori.....	12
4. Metod	14
4.1. Datamaterial.....	14
4.2. Analysmetod.....	16
4.3. Validitet och reliabilitet.....	17
4.4. Etiska ställningstaganden	18
4.5. Metoddiskussion.....	19
5. Resultat	21
5.1. Oskyldiga offer	21
5.2. Starka offer	23
5.3. Galna förövare	26
5.4. Osannolika förövare	28
6. Diskussion	32
6.1. Slutsatser.....	34
6.2. Framtida forskning	35
Litteraturförteckning	36
Bilagor	40

1. Inledning

En kärleksfull förälder som gör allt för att skydda sina barn, eller en hänsynslös mördare som saknar samvete? En vilsen själ med en traumatisk uppväxt, eller ett ondskefullt monster som borde låsas in för alltid? Det går att framställa samma person på olika sätt, men enligt Nils Christie (1986, s. 18-19) kan specifika egenskaper och omständigheter vara avgörande för huruvida en individ ses som ett legitimt brottsoffer förtjänt av sympati, eller som en inhuman förövare som gjort sig förtjänt av att straffas. Detta innebär att det med bara några ord är möjligt att inte enbart påverka hur en person uppfattas, utan också vilket stöd denne får av samhället. Dramatiska återberättelser av verkliga brott med personbeskrivningar likt ovan har numera blivit vardagsmat i samband med true crime-genrens popularitet, men säger dessa skildringar någonting om hur vi som samhälle ser på offer och förövare?

True crime-genren ger människor en djupare inblick i “den mörka sidan av mänskligheten”, och genom tiderna har denna fascination bland annat gett upphov till en mängd olika böcker, filmer och tv-serier (Murley, 2008, s. 3). På senare tid har detta intresse även spridits till modernare medieformer där podcasts, även kallat poddar, är ett exempel som idag erbjuder ett lättillgängligt sätt att ta del av spännande historier om verkliga brott. Samtidigt som dessa berättelser kan vara väldigt lärorika och underhållande löper de dock en risk att normalisera, rättfärdiga och/eller glorifiera det våld som skildras. Realistiska skildringar av brott i underhållningssyfte riskerar att göra gränsen mellan fakta och fiktion otydlig, vilket kan leda till att människor får en förvrängd bild av verkligheten (Dowler m.fl., 2006, s. 838-839). I en nulägesrapport av Spotify (2022, s. 2) framgår det att åtta av tio svenskar har “en hög tilltro till att innehållet i poddar är sanningsenligt och korrekt”, vilket väcker frågor kring vilken bild av brott, förövare och brottsoffer som faktiskt förmedlas och hur det i sin tur kan tänkas påverka människors uppfattningar av dem.

Enligt Pollack (2001, s. 22-23) har media förmågan att genom dess framställningar av brottslighet påverka den allmänna opinionen, och det finns också forskning som tyder på att det kan leda till en ökad rädsla för brott (Dowler m.fl., 2006, s. 839). Den mediala porträtteringen riskerar dock inte enbart att leda till negativa konsekvenser för samhället i stort, utan kan också tänkas utsätta berörda brottsoffer och anhöriga för sekundär viktimisering i och med att deras personliga trauman görs till ett mediaspektakel (se

bl.a. Voss Sundell, 2019; Norgren & Sundell, 2019). Med tanke på såväl true crime-genrens som podcast-formatets popularitet kan det därför påstås vara av stor vikt att undersöka på vilket sätt offer och förövare framställs, för att öppna upp för diskussioner kring dess potentiella konsekvenser för såväl individer som för samhället.

1.1. Syfte och frågeställningar

Genom en tematisk analys av olika poddavsnitt syftar denna studie till att studera hur programledarna för ett urval av olika svenska true crime-podcasts talar om offer och förövare, för att synliggöra vilken bild som förmedlas till lyssnarna. Med utgångspunkt i teorin om ideala offer och genusteori söker vi att fördjupa förståelsen för hur dessa roller framställs, samt undersöka huruvida dessa skildringar bygger på stereotypa föreställningar av offer och förövare samt män och kvinnor. Studien ämnar besvara följande frågeställningar:

- Hur beskrivs och framställs offer och förövare av programledarna för svenska true crime-podcasts?
- Hur kan dessa framställningar förklaras och förstås ur ett viktimologiskt och genusteoretiskt perspektiv?

1.2. Avgränsningar

I denna studie utgår vi ifrån en definition av begreppet offer som enbart syftar på de individer som i poddavsnittet beskrivs ha blivit direkt utsatta för brott. Begreppet kommer därmed inte att användas avseende så kallade sekundära offer som exempelvis vittnen eller anhöriga. Den definition av förövare som kommer att användas i denna studie avser på samma sätt de individer som beskrivs ha utsatt de direkta offren för brott. Begreppet gärningsperson kommer också att användas, och då synonymt med förövare. Dessa avgränsningar motiveras av att det endast är framställningen av de direkta offren och de direkt ansvariga förövarna som är av relevans för studiens syfte, samt då det i första hand är dem som omtalas och beskrivs i det aktuella datamaterialet.

1.3. Disposition

Under följande rubrik ges bakgrundsinformation om bland annat true crime-poddens framväxt, som syftar till att underlätta läsarens förståelse av det som senare tas upp i uppsatsen. Därefter följer en genomgång av tidigare forskning och studiens teoretiska utgångspunkter. Efter detta diskuteras relevanta metodologiska aspekter av studien, följt

av en redovisning av analysresultatet. Avslutningsvis kommer det att föras en diskussion om resultatet i relation till studiens frågeställningar, tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter, samt ges förslag på framtida forskning.

1.4. Bakgrund

Nationalencykpedin (u.å.) definierar true crime som en “genre inom litteratur, film, radio och TV som fokuserar på skildringar av autentiska brott”. Det som står i fokus är med andra ord riktiga människor och de brott som de har blivit utsatta och/eller har utsatt andra för. Intresset för true crime är inget nytt fenomen utan kan spåras långt tillbaka i tiden, vilket bland annat kan kopplas till människors nyfikenhet kring sådant som är “makabert och förbjudet” (Murley, 2008, s. 2-3).

I en artikel av Hibombo (2019) intervjuas Ester Pollack, docent i journalistik vid Stockholms universitet, där hon nämner hur den typ av brottsjournalistik som true crime-podcasts utgör spelar ”en viktig demokratisk roll, därför att den verkligen riktar kritiska ögon på ett fall, på en polisutredning, på en rättsprocess och ibland kan den ha den effekten att man tar upp fallet på nytt” (Hibombo, 2019). Här kan den numera internationellt kända true crime-podcasten Serial användas som ett exempel, där programledaren Sarah Koenigs granskning av rättsprocessen av mordet på 17-åriga Hae Min Lee gjorde att den tidigare livstidsdömd ex-pojkvännen Adnan Syed kunde frias från alla anklagelser efter att ha suttit 22 år i fängelse (Willander, 2022). När detta rättsfall först var aktuellt ägnades det inte någon medial uppmärksamhet utöver det vanliga, utan det var först i samband med att det, femton år senare, hamnade i fokus i podden som det fångade allmänhetens intresse på riktigt. Under flera avsnitt fick lyssnare möjligheten att följa hur Koenig bland annat gick igenom alla bevis och vittnesuppgifter som låg till grund för Adnan Syeds dom (Benner, 2016). Podden blev snabbt en internationell succé som på rekordtid nådde fem miljoner nedladdningar på iTunes (Dredge, 2014), och upplägget beskrevs av Ahlqvist (2014) som ”en slags blandning mellan en radiodokumentär och en deckar-TV-serie”. På senare tid har Serial också nämnts som inspiration till en mängd andra podcasts, där ett svenskt exempel är podcasten “Spår” som på liknande sätt tog upp ett fall som senare ledde till frikännandet och frigivningen av Kaj Linna som tidigare satt livstidsdömd för mord (Råde, 2017).

Till följd av Serials popularitet och det som på den tiden sågs som en ny slags undersökande journalistik har den på senare år kommit att beskrivas som ”det stora

internationella genombrottet för poddradio-formatet” (Benner, 2016). Även i Sverige ökar populariteten för varje år som går, och enligt en rapport baserad på data från bland annat Poddindex lyssnade en dryg tredjedel av svenskarna på poddar minst en gång i veckan eller mer under år 2022 (Grip & Ollevik, 2022, s. 21-22).

2. Tidigare forskning

Under följande rubriker kommer vi att redogöra för tidigare forskning som är av relevans för studiens syfte. Bland dessa finns studier som berör relationen mellan media och brottslighet samt den mediala porträtteringen av offer och förövare. All tidigare forskning har hittats med hjälp av Google Scholar och Discovery, där några exempel på sökord som vi har använt oss av är "true crime", "brott i media", "female offending", samt "male offending" (se även bilaga 1). Dessa sökningar har även kompletterats med andra vetenskapliga artiklar och relevant litteratur som har refererats till i de källor som har hittats med hjälp av ovanstående sökord, samt i tidigare kurslitteratur.

2.1. Brottslighet och media

Tidigare forskning som handlar om specifikt svenska true crime-podcasts är begränsad, varpå det under denna rubrik kommer att läggas ett större fokus på internationella studier kring true crime, samt studier kring media och den makt och påverkan de kan ha i fråga om människors syn på frågor som berör brottslighet.

I boken "The Rise of True Crime" utforskar Jean Murley (2008, s. 2) true crime-genrens ursprung, framväxt och kulturella inflytande på den amerikanska populärkulturen. Murley (2008, s. 159-160) diskuterar där den moraliska aspekten kring att använda historier om våldsamma brott i underhållningssyfte och nämner hur den omfattande konsumtionen av true crime-media skulle kunna förklaras av människors vilja att förstå sig på mänsklighetens många gånger våldsamma natur. Vidare nämner Murley (2008, s. 160) hur sättet som brott, specifikt mord, framställs och konsumeras som underhållning i dagens samhälle leder till att vissa brottsoffer marginaliseras medan andra förminskas, bland annat till följd av genrens tendens att lyfta fram vissa typer av mord och samtidigt demonisera och/eller ignorera andra.

En studie av Vicary och Fraley (2010, s. 85) visar att kvinnor, oftare än män, väljer att läsa true crime-böcker som handlar om kvinnliga offer, vilket bland annat förklaras av deras rädsla att själva bli utsatta för brott. Vicary och Fraley (2010, s. 85) nämner också hur konsumtionen av true crime-media kan leda till en ökad rädsla för brott i och med hur det som skildras i berättelserna inte enbart upplevs vara viktig kunskap i fråga om att själv kunna överleva och/eller undvika att hamna i en liknande situation, utan också leder till en ökad medvetenhet kring andra våldsamma brott som har ägt rum och som de själva skulle kunna bli utsatta för (Vicary & Fraley, 2010, s. 85).

Samspelet mellan media, brottslighet och samhället har bland annat studerats av Ester Pollack, som i sin doktorsavhandling "En studie i medier och brott" inledningsvis diskuterar hur brott utgör ett väldigt givande och i princip outtömligt ämne att skriva om (Pollack, 2001, s. 16-17). Detta menar Pollack dels beror på att brott många gånger har ett högt sensationsvärde, men också på att det är möjligt att berätta om en och samma händelse flera gånger i samband med att rättsprocessen utvecklas (Pollack, 2001, s. 16-17). Vidare nämns hur media besitter förmågan att påverka den allmänna opinionen, bland annat genom att belysa sociala problem och/eller andra slags brister inom exempelvis vården och rättsväsendet, samt hur detta i sin tur kan och har lett till förändringar i lagstiftningen (Pollack, 2001, s. 22-23). Något som Pollack kommer fram till i sin studie är att "medierna tillskriver människor rädsla och upplevelser av hot och mobiliserar publika responser, till exempel genom att ställa frågor på ett visst sätt till 'experter', radiolyssnare, TV-tittare, tidningsläsare" (Pollack, 2001, s. 320). På detta sätt menar hon att media i sin konstruktion av brottslighet både förutsätter, bekräftar och förstärker människors rädsla för brott, och att det till följd av medias makt och påverkan på den allmänna opinionen på så sätt också blir till verklighet (Pollack, 2001, s. 320). Internationell forskning kring medias påverkan och inflytande visar på liknande resultat och tyder också på samband mellan mediekonsumtion och människors rädsla för brott, syn på brottslighet, samt inställning till kriminalpolitiska frågor (se bl.a. Dowler m.fl., 2006; Cohen, 2011; Surette, 2011; Greer & Reiner, 2012).

2.2. Den mediala porträtteringen av offer och förövare

I boken "Media, Crime, and Criminal Justice" nämner Surette (2011, s. 54) hur den bild av förövare som finns i underhållningsmedia sällan överensstämmer med den officiella brottsstatistiken. Där tenderar de ofta att porträtteras som äldre, vita män med hög social status, "trots att den typiska gärningspersonen, statistiskt sett, är ung, svart och fattig" (Surette, 2011, s. 54). Kvinnliga förövare framställs ofta i relation till manliga sådana, samt som vita och våldsamma. De målas ofta upp som drivna av girighet och hämnd, men i många fall också av kärlek (Surette, 2011, s. 54). Surette (2011, s. 54) påstår också att skildringen av förövare generellt sett inte skiljer sig åt särskilt mycket mellan underhållnings- och nyhetsmedia, där de tenderar att målas upp på två olika sätt; som våldsamma rovdjur, eller som professionella affärsmän. När det gäller den mediala porträtteringen av offer skriver Surette (2011, s. 55) att det typiska offret sällan har ett stort nyhetsvärde, men om/när de väl beskrivs tenderar de att vara kvinnor, väldigt unga

eller gamla, eller kändisar. I media brukar också våld mot kvinnor beskrivas på annat sätt än våld mot män, och brott mot människor som tillhör en minoritetsgrupp bagatelliseras (Surette, 2011, s. 55). Vidare beskriver Surette (2011, s. 57) hur offer i underhållningsmedia såsom filmer och tv-serier brukar framställas på två olika sätt; som heroiska hämnare, eller som hjälplös utfyllnad. I underhållningsmedia tenderar offer endast att ägnas uppmärksamhet om de senare blir brottsbekämpare, medan det i nyhetsmedia oftast sker när offret på något sätt är sårbart, exempelvis ett barn eller en gravid kvinna, eller om det rör sig om en känd person (Surette, 2011, s. 57).

Van Dijk (2009, s. 9) har genom narrativ analys av kända brottsoffers biografier och intervjuer undersökt vilka teman om brottsoffer som främst framträder i texterna. Till skillnad från hur offer framställs enligt ovan, kom han fram till att det som främst förmedlades var en oväntad inre styrka hos offret (victim resilience), en hämndlystenhet genom fantasier om att hämnas förövaren samt posttraumatisk altruism, vilket utmanar framställningen av brottsoffer som hjälplös och passiv (Van Dijk, 2009, s. 9-12).

Posttraumatisk altruism handlar om att brottsoffer på olika sätt stödjer andra utsatta, exempelvis genom att skänka pengar till organisationer för brottsoffer (Van Dijk, 2009, s. 12).

När det gäller förövare handlar många av de fall som tas upp i våra valda true crime-podcasts om mördare. Murley (2008, s. 153-154) nämner hur berättelser inom true crime-genren länge har målat upp dem som ansvariga för sitt eget agerande. Som exempel nämns hur genren sällan ägnar uppmärksamhet åt eventuella försvårande omständigheter i människors liv som förklaring till att de begår brott, utan att det oftare ses som ett resultat av att de i grund och botten är psykopatiska, sadistiska och själviska varelser utan samvete (Murley, 2008, s. 154). Howitt (2013, s. 131) beskriver också tendensen att vilja betrakta mördare som individer som lider av extrema psykopatologier; som exceptionella och våldsamma personligheter. Detta gör i sin tur att de som inte är aggressiva eller lider av någon psykisk ohälsa ignoreras (Howitt, 2013, s. 131).

Under arbetet med att hitta tidigare forskning om den mediala porträtteringen av kvinnliga och manliga offer respektive förövare noterade vi att det fanns fler studier som var specifikt inriktade på att beskriva hur kvinnliga förövare porträtteras. Att säga att det råder en brist på forskning om mäns brottslighet och hur den beskrivs vore

felaktigt, utan det skulle snarare kunna handla om att mäns brottslighet oftare beskrivs utifrån generella termer om gärningspersonen och dess gärningar. Detta kan till viss del tänkas bero på mäns överrepresentation i fråga om att begå brott, då nästan all tidigare forskning om brottslighet utgår från mäns brottslighet och därmed blir norm. Detta kan då i sin tur tänkas ge upphov till ett behov att i studier fokusera specifikt på att beskriva hur kvinnor som gärningspersoner framställs. Ett exempel är en studie av Estrada m.fl. (2019, s. 138) som undersöker hur kvinnors brott reflekterats i brottsstatistik och i medierapportering i en svensk kontext. De kom fram till att det nästintill inte fanns någon skillnad i typer av brott eller i mängden rapportering mellan kvinnor och män, däremot ansågs det läggas ett större fokus på att förklara kvinnors brott och hitta anledningar till brotten än för män.

Att det anses vara av större vikt att förklara kvinnors brottslighet är något som även Berrington och Honkatukia (2002, s. 50) styrker, efter att ha undersökt mediala skildringar av kvinnligt våld genom att jämföra nyhetsrapportering i Finland respektive England. De menar att våldsamma kvinnor ses som onaturliga, exceptionella och dubbelt avvikande, och eftersom kvinnors dödliga våld är ovanligt ökar samtidigt nyhetsvärdet för den typen av fall (Berrington & Honkatukia, 2002, s. 50). Brennan och Vandenberg (2009, s. 146) beskriver också att kvinnliga gärningspersoner ofta framställs som ”offer för sina omständigheter”, som att det finns yttre faktorer som ursäktar deras kriminella beteende, och ofta beskrivs kvinnorna som galna eller dåliga (”mad” eller ”bad”). Detta nämns även i Berrington och Honkatukias (2002, s. 50) studie, som förklarar hur kvinnor som kommer i kontakt med rättsväsendet stämplas och kategoriseras som just galna eller dåliga, och hur bilden av händelsen i media sällan speglar en objektiv och korrekt bild av vad som faktiskt hände. När en kvinna begår ett brott används hennes könstillhörighet som en lins där hennes handlingar ses och förstås; hennes könstillhörighet blir en förmildrande faktor eller den primära förklaringen till hennes brott (Berrington & Honkatukia, 2002, s. 50).

2.3. Diskussion

Baserat på den forskning som har presenterats ovan går det att urskilja vissa kunskapsluckor, och då främst när det gäller true crime-podcastens roll i hur den mediala porträtteringen av brottslighet, förövare och offer påverkar såväl människor som samhället i stort. Detta skulle kunna förklaras av att det handlar om ett relativt nytt fenomen som först på senare tid har blivit populärt, vilket har gjort att det hittills inte

har upplevts vara ett viktigt forskningsområde. Av denna anledning kan det påstås vara av betydelse att undersöka hur porträtteringen av offer och förövare i true crime-podcasts ser ut, för att bidra med ny kunskap kring detta outforskade ämne.

3. Teoretiska utgångspunkter

Den teoretiska utgångspunkten för denna studie kommer i första hand att vara Nils Christies teori om ideala offer. Denna teori tillämpas för att ur ett kriminologiskt perspektiv försöka förstå och förklara hur offer och förövare beskrivs och framställs i true crime-podcasts. Christies teori och dess indelning av offer och förövare kan också kopplas till olika könsroller, där kvinnan får status som icke-ideal förövare och idealt offer, och mannen får status som ideal förövare och icke-idealt offer. För att möjliggöra en djupare förståelse för hur offer och förövare framställs kommer därför även ett genusteoretiskt perspektiv att tillämpas. Givet uppsatsens syfte är dessa teoretiska utgångspunkter av relevans då vi bland annat ämnar undersöka huruvida den mediala porträtteringen av offer och förövare bygger på stereotypa föreställningar om offer och förövare och/eller män och kvinnor.

3.1. Teorin om ideala offer

När Nils Christie (1986, s. 18) myntade begreppet "idealt offer" syftade han inte på de personer eller den kategori av individer som löper störst risk att utsättas för brott eller som oftare än andra uppfattar sig själva som offer, utan snarare vem och/eller vilka som, när de utsätts för brott, i högre grad än andra tillskrivs en legitim brottsofferstatus av samhället. Han exemplifierar det ideala offret genom att beskriva en äldre dam som är på väg hem från att ha tagit hand om sin sjuka syster, där hon i samband med detta blir misshandlad av en okänd och fysiskt överlägsen person som stjälar hennes väska för att få tag i pengar till att köpa alkohol eller droger (Christie, 1986, s. 18). Christies (1986, s. 19) teori beskriver på så sätt olika egenskaper och omständigheter som kan underlätta för en individ att ses som ett idealt och legitimt brottsoffer. Bland dessa nämns att offret ska vara svagt, syssla med en respektabel aktivitet, samt befinna sig på en plats som denne inte kan skuldbeläggas för, exempelvis på en offentlig plats under dagtid. Vidare ska gärningspersonen vara större än offret och ha onda avsikter, och inte heller ha någon personlig relation till denne (Christie, 1986, s. 19).

En individ som inte passar in på de ovannämnda beskrivningarna av ett idealt offer kan istället ses som ett icke-idealt sådant. Christie (1986, s. 19) nämner som ett exempel hur en ung man som befinner sig i en bar när han blir slagen och bestulen på pengar av någon han känner kan ha det betydligt svårare att ses som ett brottsoffer i samhällets ögon, jämfört med den tidigare nämnda äldre damen. Huruvida någon är ett idealt offer

eller inte säger dock inte nödvändigtvis något om en individs faktiska (upplevelser av) utsatthet. De som Christie (1986, s. 27) beskriver som ”faktiska offer” tenderar nämligen inte att vara dem som också uppfattas som ideala, om man ser till hur exempelvis unga män statistiskt sett löper en mycket större risk att utsättas för brott än äldre damer. Att vara ett idealt offer är därför i detta fall mer förknippat med en rädsla för brott, där flera studier också har kunnat visa på starka samband mellan just rädslan att själv bli utsatt för brott och de egenskaper och omständigheter som gör någon till ett idealt offer (Balvig, 1979; Olausson, 1983, refererad i Christie, 1986, s. 27).

Christie (1986, s. 25) menar att ett idealt offer både förutsätter existensen av och behöver en ideal förövare, och att både behovet av och intresset för att tillskriva en individ en brottsofferstatus minskar om det inte går att lägga ansvaret för dennes utsatthet på någon. Christie (1986, s. 25) beskriver det också som att ”ju mer idealt ett offer är, desto mer ideal blir förövaren, och ju mer ideal förövaren är, desto mer idealt blir offret”. Den ideala förövaren är det ideala offrets motsats, och blir i kontrast till denne ofta porträtterad som ett okänt, stort och farligt monster (Christie, 1986, s. 26). Förövare som inte passar in på denna beskrivning kan istället ses som icke-ideala, där ett exempel kan vara en person som själv har blivit utsatt för brott. Christie (1986, s. 25) nämner hur denna slags rollblandning, där offret samtidigt är en förövare eller vice versa, är något som kan göra det svårare för individen i fråga att tillskrivas en brottsofferstatus.

Vid tillämpning av denna teori är det viktigt att ha i åtanke att verkligheten kan se väldigt annorlunda ut, på så sätt att det finns mängder av andra faktorer och omständigheter som kan påverka huruvida en individ tillskrivs en brottsofferstatus eller ej. Ett exempel är hur flera av de beskrivningar som Christie ger av det ideala offret och den ideala förövaren inte är könsneutrala, då offret ofta benämns som ”hon” och förövaren som ”han”. Här blir det tydligt att teorin till stor del bygger på stereotypa föreställningar av män och kvinnor, varpå det blir viktigt att betona att det även finns andra maktordningar än kön som kan spela en avgörande roll för om en individ ses som ett idealt offer eller ideal förövare. Christie (1986, s. 26) beskriver vid ett tillfälle hur den ideala förövaren moraliskt sett skiljer sig från det ideala offret på så sätt att den ena är svart och den andra vit, men även med en mer bokstavlig tolkning är det ofta på ett sådant sätt som förövare och offer porträtteras i bland annat nyhetsmedia (Dowler, 2004, s. 81). Ytterligare ett exempel på hur Christies teori kan problematiseras är hur

Zempi (2018, s. 63-64) nämner att det kan vara svårt för muslimska, slöjbärande kvinnor att ses som legitima brottsoffer för religiöst motiverade hatbrott. Detta då islam och muslimer idag ofta ses som ett hot mot samhället till följd av olika internationella händelser som har lett till att de har demoniserats inom bland annat politiken (Zempi, 2018, s. 64). Till följd av detta ses de alltså sällan som förtjänta av samhällets sympati och stöd på samma sätt som många andra brottsoffer, trots att de ofta uppfyller flera av de kriterier som annars kännetecknar ett idealt offer enligt Christies teori (Jiwani, 2005, refererad i Zempi, 2018, s. 63-64).

Att tillskrivas en legitim brottsofferstatus kan på detta och många andra vis anses vara en betydligt mer komplicerad fråga än att det enbart grundar sig i en individs personliga egenskaper och/eller vilken relation denne har till förövaren. Valet att inkludera teorin om ideala offer i denna studie grundar sig främst i hur de idealtyper av offer och förövare som Christie beskriver gör det möjligt att undersöka huruvida sådana stereotypa föreställningar förekommer även i vårt datamaterial. Genom att synliggöra eventuella sådana blir det därefter också möjligt att undersöka i vilken utsträckning svenska true crime-podcasts utmanar eller (re)producerar dem, vilket i sin tur öppnar upp för en djupare diskussion kring dess potentiella konsekvenser.

3.2. Genusteori

Genus definieras av Renzetti (2011, s. 129) som "de socialt konstruerade förväntningar eller normer som styr kvinnligt och manligt beteende och attityder som vanligtvis organiseras dikotomt som femininitet och maskulinitet och som reproduceras och överförs genom socialisering". Att vara man eller kvinna är inte ett förutbestämt tillstånd, utan det handlar snarare om en aktiv konstruktion, ett blivande (Connell & Pearse, 2015, s. 19). Enligt Connell och Pearse (2015, s. 19) kan detta exemplifieras med ett klassiskt citat från den franska feministen Simone de Beauvoir; "Man föds inte till kvinna, man blir det".

I förståelsen av hur kvinnliga förövare framställs ur ett genusteoretiskt perspektiv menar Brennan och Vandenberg (2009, s. 143) att en stor andel av samhället fortfarande anser att kvinnor borde vara mammor och fruar, och många stereotyper om passande beteende för kvinnor kommer från idéer om deras lämpliga plats i samhället. Kvinnor som följer könsrollernas förväntningar och betar sig på "rätt" sätt ses på ett mer positivt sätt än kvinnor som inte gör det (Brennan & Vandenberg, 2009, s. 143). De beskriver också att

mycket av den tidigare forskningen om kvinnliga gärningspersoner understryker hur könsstereotyper påverkar förväntningar på hur en kvinna ska bete sig, att kvinnor inte ”ska” begå brott (Brennan & Vandenberg, 2009, s. 145). Kvinnliga gärningspersoner bryter på så sätt inte bara mot lagen, utan överträder också förväntningar och normer för hur kvinnor ska uppföra sig (Brennan & Vandenberg, 2009, s. 145; Berrington & Honkatukia, 2002, s. 50). Lander (2003, s. 39) beskriver hur de förväntningar som finns på kvinnan bygger på föreställningen om henne som moralbärare, vilket i sin tur bygger på föreställningen om att hon har en naturlig modersinstinkt. Det är samhälleliga föreställningar som skapar den normativa feminiteten, och den avvikande kvinnan blir den som bryter mot dessa föreställningar (Lander, 2003, s. 39).

Ett annat exempel på hur förövare kan förstås ur ett genusteoretiskt perspektiv är hur våld ofta beskrivs vara en iscensättning att göra maskulinitet. Våld och hot om våld har förknippats med manlig dominans och som ett sätt att konstruera maskulinitet (Pettersson, 2003, s. 139). Pettersson refererar till Kimmel (1994) som menar att önskan eller viljan att ta till våld är den främsta markeringen av manlighet och det är framförallt att markera vad man inte är, det vill säga feminin, svag, feg eller homosexuell. En viktig komponent i att vara maskulin är att inte vara feminin och tvärtom; de blir på så sätt varandras motpoler (Pettersson, 2003, s. 141; Renzetti, 2011, s. 135). Vidare ger Pettersson (2003, s. 142) några exempel på egenskaper som kan tillskrivas föreställningen om att vara maskulin respektive feminin, där maskulina egenskaper är överordnad, aktiv, stark, rationell och åtrådd av kvinnor medan feminina egenskaper är underordnad, passiv, svag, irrationell och åtrådd av män.

Samtidigt menar Messerschmidt och Tomsen (2011, s. 179) i en studie om överfallsvåld hos ungdomar att våldsbejakande flickor ”gör” maskulinitet genom att avvisa de flesta aspekter av kvinnlighet, samt att engagera sig i det som anses vara maskulint beteende och att visa sig på ett maskulint sätt. I kontrast till detta argumenterar Pettersson (2003, s. 148) att våld inte bara är en iscensättning av maskulinitet, utan också av feminitet. Hon menar då att våldet ofta handlar om att upprätthålla en hierarki och markera sin dominans, och inte alltför sällan finns tendenser till att ”markera revir” när det kommer till exempelvis pojkvänner (Pettersson, 2003, s. 145-147). Det kan tolkas vara en strategi för att sätta andra flickor på plats och därmed överordna sig dem (Pettersson, 2003, s. 149).

4. Metod

Denna studie har en kvalitativ ansats, där det som studeras är hur svenska true crime-podcasts och deras respektive programledare beskriver och framställer offer och förövare. Med utgångspunkt i detta har vi även ett socialkonstruktionistiskt förhållningssätt, då socialkonstruktionism utgår från att förståelsen av de fenomen som ses som självklara och av naturen givna är skapad i en social interaktion (Allwood & Erikson, 2017, s. 145). Det kan med andra ord beskrivas som en produkt av kommunikationsprocesser i samhället vi lever i, där en handling tillskrivs en viss betydelse beroende på vilken kontext handlingen utövas i samt vem som utför den (Allwood & Erikson, 2017, s. 145). Med detta som vetenskapsteoretisk utgångspunkt kan såväl kriminalitet som offerskap och gärningsmannaskap ses som konstruktioner skapade i sociala interaktioner, och därmed kan det också påstås vara både betydelsefullt och motiverat att undersöka på vilket sätt offer och förövare framställs av programledarna för svenska true crime-podcasts.

Under följande rubriker kommer vi att på ett mer ingående sätt redogöra för relevanta metodologiska aspekter av denna studie, däribland urval, analysmetod, samt etiska ställningstaganden.

4.1. Datamaterial

Denna studie bygger på data från två svenska true crime-podcasts, ”Spöktimmen” och ”Mord Mot Mord”. ”Spöktimmen” drivs av journalisterna Jenny Borg och Linn Ek, och beskrivs som “en podcast om sanna kriminalfall och gåtfulla mysterier” (Poddtoppen, u.å. b). ”Mord Mot Mord” leds av Karin Londré och Anna Sandell och förklaras vara “en vanlig snackig podd, fast om mord. Det är lättsamt prat i ett försök att hantera världens allvarligaste ämne” (Poddtoppen, u.å. a). Dessa valdes ut genom ett målstyrt urval, vilket enligt Bryman (2011, s. 350) handlar om att välja datamaterial utifrån dess relevans för studien. Utifrån studiens syfte har valet av podcasts och avsnitt därför baserats på en mängd olika kriterier, däribland språk och genre.

För att undersöka hur offer och förövare framställs i svenska true crime-podcasts behövde poddarna vara svenskspråkiga samt tillhöra genren true crime. För att hitta datamaterial som uppfyllde detta kriterium använde vi oss av musikstreamingtjänsten Spotify:s lista över populära true crime-poddar (se bilaga 2). Utifrån denna lista sökte vi även efter poddar med programledare som kontinuerligt framförde sina egna tankar,

åsikter och reflektioner kring de brott som skildrades i avsnitten. Valet att utesluta poddar av mer dokumentär stil motiverades av att de oftare innehåller mer strukturerade berättelser med fokus på att på ett sakligt sätt presentera information om olika fall. Att exkludera denna faktor i analysen ansågs på så sätt möjliggöra en mer inriktad analys av hur programledarna talar om offer och förövare, och hur det kan förstås och förklaras ur ett viktinologiskt och genusteoretiskt perspektiv.

Den ursprungliga planen var att inkludera fler än två podcasts, men på grund av tidsbrist och att antalet poddar som uppfyllde våra urvalskriterier var färre än vi tänkt, gjordes valet att avgränsa oss till detta antal. Från början var tanken också att inkludera poddar med både manliga och kvinnliga programledare. True crime-genren tenderar dock, som forskning också visar, att vara mer populär bland kvinnor, vilket också var tydligt i det begränsade utbudet av true crime-podcasts med manliga programledare (som samtidigt uppfyllde våra andra kriterier). På grund av detta fick vi begränsa oss till poddar med kvinnliga programledare, vilket då blev "Spöktimmen" och "Mord Mot Mord". Att poddarna leds av kvinnor ansåg vi inte utgöra något problem, utan var snarare något som vi bedömde skulle underlätta sökandet efter mönster i hur de beskriver och framställer offer och förövare.

Podden "Spöktimmen" har vid studiens genomförande 263 avsnitt, där motsvarande siffra för podden "Mord Mot Mord" ligger på 265 (Poddtoppen, u.å. b; Poddtoppen u.å. a). Varje avsnitt har en längd på cirka en timme och inkluderar i de flesta fall återberättelser av två olika brott, och utifrån detta gjorde vi bedömningen att skildringar av åtta olika fall skulle ge oss ett tillräckligt stort underlag, både tidsmässigt och för att kunna besvara våra frågeställningar. Valet av fall baserades ursprungligen på att det skulle handla om minst ett identifierat offer och minst en identifierad förövare, vilket gjorde att en stor mängd fall direkt uteslöts från urvalsprocessen. Utifrån studiens syfte att undersöka hur offer och förövare framställs ur ett genusteoretiskt perspektiv önskade vi också att de skulle skildra manliga och kvinnliga offer respektive förövare i lika stor utsträckning, men då vi tidigt noterade en brist på avsnitt som handlade om manliga offer försökte vi istället uppnå en jämn könsfördelning bland förövarna. Med utgångspunkt i de ovannämnda urvalskriterierna sammanställde vi de fall som uppfyllde dem i en lista, utifrån vilken vi sedan slumpmässigt valde ut fyra olika fall från respektive podcast. För en sammanställning och beskrivningar av samtliga fall som ingår i datamaterialet, se bilaga 3.

4.2. Analysmetod

Studien bygger på en kvalitativ innehållsanalys av tematisk karaktär, vilket är en metod där forskaren söker utveckla, identifiera och förstå olika teman eller mönster i datamaterialet (Braun & Clarke, 2022a, s. 4). Utifrån studiens syfte att undersöka hur offer och förövare framställs av podcastprogramledarna ansågs den tematiska analysen vara en passande metod, då den bland annat möjliggör identifieringen av eventuella återkommande beskrivningar. Trots att tematisk analys består av en systematisk process där texten kodas och skapar teman är metoden flexibel, vilket kan ses som en styrka då den gör det möjligt att utröna detaljerad, fyllig och samtidigt komplex information (Braun & Clarke, 2022b, s. 58)¹. Av samma anledning blir det dock av stor vikt att förklara våra val och genomförandet av analysen. Braun och Clarke (2022a, s. 5) menar också att ett reflexivt förhållningssätt där forskaren är medveten om sin förförståelse, subjektivitet och ifrågasätter sin analys är en fundamental del i en tematisk analys. Vi har därmed haft som avsikt att vara så transparenta som möjligt genom att noga förklara våra val, tillvägagångssätt och vår förförståelse och roll som forskare.

Inför analysen behövde avsnitten transkriberas, och detta då datamaterialet i grund och botten består av ljudfiler som, likt vid inspelade intervjuer, blir lättare att bearbeta i textform och även möjliggör en mer detaljerad analys av det som sägs (Bryman, 2011, s. 428). Då vi i detta fall har varit två studenter började vi med att på varsitt håll lyssna igenom varje avsnitt för första gången, och samtidigt anteckna eventuella delar som vi upplevde som relevanta för studiens frågeställningar. Vi lyssnade därefter igenom de olika avsnitten några gånger till, för att på så sätt bekanta oss med och sätta oss in i materialet ordentligt. Detta är något som Braun & Clarke (2022a, s. 43-44) menar är viktigt att göra inför en tematisk analys då det gör det enklare att kunna urskilja teman och mönster i materialet.

Nästa steg bestod av att vi tillsammans transkriberade de delar av poddavsnitten som handlade om de fall som ingick i vårt urval, och därefter kodade vi materialet på varsitt håll för att inte påverka varandras tolkningar. När vi kände oss klara med den individuella kodningsprocessen delade vi våra anteckningar och koder med varandra, varefter vi sammanställde dem till ett delat dokument. Efter en överläggning kring hur

---

¹ Denna källa är en e-bok utan sidnummer, där sidantalet inte heller stämmer överens med den fysiska boken. På grund av detta kommer samtliga sidhänvisningar till denna källa att utgå ifrån det sidnummer som visas i webbläsaren.

vi hade tolkat datamaterialet kom vi tillsammans överens om fyra olika teman; ”oskyldiga offer”, ”starka offer”, ”galna förövare” samt ”osannolika förövare”. Dessa kommer att förklaras mer utförligt under rubriken Resultat.

I vår tematiska analys har vi haft ett deduktivt förhållningssätt där kodningen mestadels varit teoridriven, på så sätt att vi bland annat har utgått ifrån specifika begrepp från vårt teoretiska ramverk i analysen av texterna. De teman vi skapat bygger således också på detta ramverk, där ett exempel är hur temat ”oskyldigt offer” består av koder som påminner om hur Christie (1986, s. 19) beskriver det ideala offret (se exempel i bilaga 4). Detta gjordes också med utgångspunkt i ett socialkonstruktionistiskt perspektiv, där syftet med analysen är att försöka förstå och synliggöra den verklighet som skildras och uttrycks i podcast-avsnitten. Analysen har vidare också gjorts både explicit och implicit, det vill säga att den dels består i att tolka vad som sägs rakt ut i datamaterialet, dels består av mer ingående och bredare tolkningar.

4.3. Validitet och reliabilitet

För att försöka uppnå god forskningskvalitet används ofta kriterierna tillförlitlighet (trovärdighet, pålitlighet samt möjlighet att styrka) och transparens i kvalitativa studier (Bryman, 2011, s. 354). Gällande möjligheten att styrka nämner Bryman (2011, s. 355) hur det, då det inte går att uppnå full objektivitet, är viktigt att säkerställa att vi som forskare ändå har agerat i god tro. Med utgångspunkt i detta vill vi betona att vi kontinuerligt har eftersträvat att inte låta våra teoretiska inriktningar och/eller personliga värderingar påverka utförandet eller resultatet av denna studie. Detsamma gäller för vår förförståelse, som i detta fall grundar sig i att vi är två, unga, kvinnliga kriminologistudenter som båda dels besitter viss kunskap kring hur brottslighet förklaras teoretiskt, och som dels också varit genuint intresserade av att göra en undersökning med fokus på kvinnor och mäns offer- och förövarskap. Här bör det också nämnas att poddarna som har legat i fokus för analysen inte är helt okända för oss sedan tidigare, även om de specifika avsnitt och fall som ingår i datamaterialet är det. På grund av detta finns det bland annat en risk att vi har haft förutfattade meningar kring hur de olika programledarna talar om offer och förövare, som kan ha påverkat vad vi under analysen la märke till och ansåg vara viktigt att lyfta fram. Att vi har varit två studenter som tolkat materialet kan däremot påstås vara något som har minskat denna risk då vi inledningsvis kodade datamaterialet på egen hand, och därefter hade en gemensam överläggning i syftet att se huruvida våra individuella tolkningar stämde

överens med varandra. Vidare har vi också, för att uppnå hög trovärdighet, läst in oss på både de aktuella teorierna och tidigare forskning för att kopplingarna mellan observation och slutsatser ska vara rimliga.

Att ha ett reflexivt och transparent förhållningssätt till undersökningen är också en viktig del i studien, och inte minst för den tematiska analysen (Braun & Clarke, 2022a, s. 13-14). Att vi redogör för våra ståndpunkter och förutsättningar inför studiens skrivande är en del i att vara transparent. En annan del handlar om att vi redogör för vårt tillvägagångssätt när det kommer till analysen, samt för den tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för studien. Detta är något Bryman (2011, s. 355) också nämner, som en del av kriteriet "tillförlitlighet"; att forskare bör anta ett granskande synsätt och redogöra för alla faser i forskningsprocessen för att uppnå hög pålitlighet.

4.4. Etiska ställningstaganden

I samband med genomförandet av denna studie har det gjorts ett antal olika etiska ställningstaganden som samtliga bygger på Vetenskapsrådets (2002, s. 6) "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning". En av dessa är informationskravet, som handlar om att de som berörs av och ska ingå i en studie ska ges information om syftet med forskningen (Vetenskapsrådet, 2002, s. 7). På grund av både tids- och resursbrist har detta inte varit möjligt, men då vårt datamaterial består av offentligt publicerade poddavsnitt gjorde vi bedömningen att detta inte utgjorde en tillräckligt allvarlig anledning till att inte genomföra studien. Att datamaterialet är tillgängligt för allmänheten sedan tidigare innebär också att vi inte haft möjlighet att påverka huruvida konfidentialitetskravet eller nyttjandekravet uppfylls, som då handlar om att se till att obehöriga inte kan ta del av känslig information om studiens deltagare samt att de uppgifter som samlas in endast används i forskningssyfte (Vetenskapsrådet, 2002, s. 12-14).

Samtyckeskravet handlar om att inhämta samtycke från de som ingår i studien så att de själva har möjligheten att bestämma över sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2002, s. 9-10). Eftersom datamaterialet som tidigare nämnt består av offentligt publicerade verk går det att påstå att det varken är nödvändigt eller uppnåeligt att i detta syfte kontakta poddarnas programledare. Att inhämta samtycke från de individer som de olika avsnitten handlar om medför andra svårigheter, däribland att det i flera fall rör sig om

människor som inte längre är i livet. Bristen på samtycke är dock något som true crime-podcasts har blivit kritiserade för av såväl utsatta som anhöriga, som då menar att de varken blivit informerade eller samtyckt till att få sina historier skildrade i avsnitten (se bl.a. Voss Sundell, 2019; Norgren & Sundell, 2019). Att utnyttja människors traumatiska livsöden för att underhålla och tjäna pengar utgör ett stort etiskt problem i sig, och är därför något vi som forskare behövt ta ställning till. Då vi inte har som avsikt att bidra till fortsatt exploatering och/eller glorifiering av grova brott eller att på något sätt vidare utsätta de människor som på olika sätt drabbats av dessa brott för mer lidande, har vi därför valt att fingera personlig information så att det inte går att identifiera dem. Denna studie söker inte heller att peka ut och kritisera specifika poddar eller individer, utan enbart att undersöka hur offer och förövare beskrivs och framställs. Därför har vi även valt att benämna programledarna för respektive podcast som ”1” och ”2” om/när de citeras.

4.5. Metoddiskussion

Både under och efter studiens genomförande har vi noterat vissa brister, som vi i syftet att vara transparenta kommer att redogöra för nedan. Ett exempel är att urvalet av podcasts och avsnitt har varit begränsat på flera sätt och av flera anledningar, däribland att antalet fall som legat till grund för analysen har påverkats av tidsbrist. Detta innebär i sin tur en begränsad överförbarhet av studieresultatet till andra miljöer, då det bygger på en relativt liten mängd data och därmed inte ger en särskilt representativ bild av hur verkligheten ser ut. Ett annat och/eller större urval hade också kunnat leda till att andra teman identifierades, vilket då hade kunnat resultera i helt andra slutsatser. Detsamma gäller för hur vår kodning har genomförts, då vi till stor del utgick ifrån vad Christie menar är ett idealt offer. Om andra teoretiska utgångspunkter hade legat till grund för analysen hade kodningen och analysen också kunnat ge ett annat resultat.

Vi har även haft en mängd olika urvalskriterier som kan tänkas ha styrt och påverkat studieresultatet. Att vi enbart har utgått ifrån kvinnligt ledda poddar, samt att antalet avsnitt som skildrar manliga offer har varit begränsat, har exempelvis inneburit en risk att vissa dimensioner av såväl offer- och förövarskap som dess mediala porträttering kan ha uteslutits ur studieresultatet. Ett annat exempel är avgränsningen till svensktalande podcasts, där ett potentiellt problem är att de avsnitt som har ingått i datamaterialet i många fall bygger på information från internationella källor. Att originalkällan har uppkommit i en annan kulturell och/eller social kontext kan bland annat ha påverkat hur

programledarna har tolkat och därefter beskrivit olika offer och förövare. Då poddarna är anpassade till en svensk målgrupp ansåg vi dock att de ändå var lämpliga att använda, utifrån studiens syfte att undersöka vilken bild av offer och förövare som programledarna för svenska true crime-podcasts förmedlar till sina lyssnare.

Flexibiliteten i den tematiska analysen kan även ses som en nackdel då bristen på en regelrätt strategi för hur den ska genomföras gör att studien kan anses bli något diffus. För att förhindra detta har vi utgått från Braun och Clarkes (2022a/b) tematiska analys, redogjort för våra val och tillvägagångssätt, samt visat exempel på vår kodning (se bilaga 4) i syftet att vara så tydliga som möjligt med hur metoden har använts.

5. Resultat

Genom en tematisk analys av vårt datamaterial har vi identifierat fyra olika och särskilt återkommande teman; ”oskyldiga offer”, ”starka offer”, ”galna förövare” samt ”osannolika förövare”. Under följande rubriker kommer vi att förklara vad respektive tema innebär och vilka fall de omfattar, samt redogöra för de mest väsentliga resultaten med hjälp av exempel och citat från relevanta poddavsnitt.

Beskrivningar av de fall som ligger till grund för analysen finns tillgängliga i bilaga 3. Samtliga fall har anonymiserats på så sätt att de benämns med en unik bokstav som motsvarar de första bokstäverna i de fiktiva namn som har tilldelats de berörda offren och förövarna, exempelvis att fall A handlar om förövaren Alicia och offret Adam.

5.1. Oskyldiga offer

Temat ”oskyldiga offer” syftar på de offer som porträtteras på ett sätt som i hög grad passar in på beskrivningen av ideala offer; individer som framställs som goda, älskvärda och oklanderliga individer som plötsligt utsätts för något orättvist och hemskt. De oskyldiga offren återfinns i fall B, C, E, F, G och H (se bilaga 3). Ett mönster som har kunnat urskiljas när dessa brottsoffer skildras är att berättelserna alltid inleds med en beskrivning av deras bakgrund, och då med fokus på bland annat ålder, familj, utbildning och yrke. Programledarna nämner också i flera fall hur offren har haft ”en helt vanlig uppväxt”, vilket är en formulering som skulle kunna tolkas som ett sätt att utesluta potentiella förklaringar till deras brottsutsatthet. Att framställa brottsoffer på ett positivt sätt och nämna detaljer och egenskaper som får dem att framstå som ”vanliga” människor är något som samtliga programledare gör, och sådana beskrivningar ges i de flesta fall innan lyssnarna får reda på vad personerna har blivit utsatta för. Följande citat är ett exempel på hur ett av de avsnitt som ingår i datamaterialet inleds med en sådan beskrivning:

”Beatrice [...] växer upp i en väldigt kärleksfull och tajt familj. Familjen består av mamma, pappa, Beatrice och hennes två syskon, och under Beatrices uppväxt så beskrivs hon som väldigt snäll och omtänksam, hon är otroligt smart, väldigt ambitiös och hon vill göra karriär, så efter grundskolan så börjar hon på universitetet där hon utbildar sig till sjuksköterska.” (Fall A, Spöktimmen)

När det senare görs klart vilket slags brott det handlar om är det också vanligt förekommande att det i samband med detta betonas vad offret gör och var denne befinner sig när brottet äger rum, exempelvis att personen är på väg hem från sitt jobb som lärare eller sjuksköterska. Den positiva bild som i flera avsnitt målas upp av offren påminner på många sätt om hur Christie (1986, s. 19) beskriver det ideala brottsoffret, däribland hur denne helst ska syssla med en respektabel aktivitet och befinna sig på en plats som denne inte kan skuldbeläggas för. Genom att framställa offer på detta sätt förmedlas lyssnarna en bild av dem som oskyldiga, där det de har blivit utsatta för är något som de inte själva kan klandras för.

En viktig del i hur programledarna målar upp brottsoffren som oskyldiga är att betona sådant som kan tänkas väcka människors sympati. Ett vanligt förekommande mönster i datamaterialet är hur det, utöver brottsoffrets positiva egenskaper, läggs ett visst fokus på svåra händelser som de har varit med om i sina liv innan de utsattes för brott. Det nämns bland annat hur de har haft otrogna partners, lidit av depression, och/eller blivit utsatta för våld i nära relation. Följande citat är ytterligare ett exempel, som visar hur även programledaren sympatiserar med brottsoffret när de berättar om fallet:

”Så jävla tungt. Fy fan, vad sorgligt. Uff. Så här panikkänsla när man är såhär, man bara: ’Jag har inga egna pengar, jag är långt ifrån min familj, jag får inte längre kontakta min familj, jag har två barn så jag är bunden till det med’. Asså, såhär, den totala inläsningen till en person som man, som du säger också, har känt hela sitt liv.”
(Fall H, Mord Mot Mord)

Att programledarna har valt att inkludera och betona denna typ av detaljer och omständigheter i sina återberättelser av fallen kan tolkas som ett försök att få lyssnarna att sympatisera med offren. Att på detta sätt framställa dem som underlägsna förövarna kan liknas vid hur Christie (1986, s. 19) ställer det svaga ideala offret i kontrast till den ”stora” och ”onda” ideala förövaren. Christie (1986, s. 25) hävdar också att ”ju mer idealt ett offer är, desto mer ideal blir förövaren, och ju mer ideal förövaren är, desto mer idealt blir offret”. Att brottsoffer framställs som oskyldiga och oklanderliga individer är något som går att urskilja i vårt datamaterial, och som då samtidigt kan påstås bidra till en (undermedveten) bild av förövare som deras motsatser; som stora och farliga monster med onda avsikter. Det är enbart i ett fall som dessa idealtyper motsägs, och då handlar det om hur Alicia som skjuter ihjäl en man i rättsalen i samband med att han står åtalad för att ha våldtagit hennes barn (se bilaga 3, fall A). Ur

ett rättsligt perspektiv är det kvinnan som bör klassas som förövaren, men sättet som hon skildras på i den aktuella podden får henne istället att framstå som ett offer. Detta diskuteras vidare under rubriken ”Osannolika förövare”.

Vidare är det också endast ett av de offer som framställs som ”oskyldigt” i datamaterialet som är en man, vilket då handlar om Gustav som mördas av sin fru Gabriella bara några dagar efter att de gift sig. Det ägnas i detta fall mycket tid åt att betona offrets positiva egenskaper, vilket också kan ställas i kontrast till en mer negativ skildring av förövaren:

1: “För han var då, liksom, helt ‘head over heels’ och väldigt, liksom, hängiven till Gabriella. Han gjorde allt för henne och ville alltid, såhär, hitta tillfällen där de kunde göra saker [...]. Verkligen ansträngde sig för att, ja, hitta...”

2: “Det låter ju toppen!”

1: “Asså, verkligen!” (skratt)

2: “Det enda man vill!”

1: “Exakt! Och han verkade verkligen super-, superkär i henne. Medan hon då betar sig snarare som att hon, såhär, försöker undvika honom lite. För när han hade arrangerat dejting för dem, eller, du vet, när de två skulle göra saker själva, så kunde hon ibland ha med sig andra kompisar.” (Fall G, Mord Mot Mord)

Då vårt urval har varit begränsat, bland annat till följd av en brist på poddavsnitt som skildrar just manliga offer, är det svårt att dra några generella slutsatser utifrån det. Det är dock ändå intressant att analysera sättet som denna individ beskrivs på utifrån ett genusteoretiskt perspektiv, då bilden av det ideala offret ofta förknippas med kvinnor och egenskaper som klassas som typiskt feminina, medan våld istället ses som ett vanligt sätt att konstruera maskulinitet på.

5.2. Starka offer

I kontrast till temat “oskyldiga offer” har vi temat ”starka offer”, som syftar till de som ”tagit kontroll” över sin situation; individer som på olika sätt har överlevt och/eller återhämtat sig från att ha blivit utsatta för brott. De starka offren återfinns i fall D och F (se bilaga 3). En stor överensstämmelse med framförallt Van Dijks (2009, s. 9-12) “victim resilience” och posttraumatisk altruism träder fram i skildringarna av dessa

offer, då det som betonas är deras inre styrka och vilja att hjälpa andra utsatta. Fokus i framställningen av de starka offren, som utgörs av kvinnor, ligger på hur de hanterat överfallen, vilket kan jämföras med hur det i de andra fallen ägnas mer tid åt att beskriva deras bakgrunder. Flera av kvinnorna framställs besitta en mental styrka, medan en av kvinnorna snarare beskrivs utifrån hennes fysiska styrka. Den fysiska styrkan framställs som närmast övermänsklig, och kvinnan beskrivs som en ”supermänniska”:

1: *“Tillsammans letar de efter Daniella som nu har övertalat David att stanna bilen och slänga bort sina vapen och ta henne tillbaka till tältplatsen.”*

2: *“Men vänta, va?!”*

1: *“JA, jag vet, han har ju börjat inse att ‘alltså, den här jävla tjejen, jag har liksom slagit henne med hammare, jag har jagat henne i en kilometer, hon har hoppat upp på mitt tak. Jag har försökt dragit ner henne, jag sätter mig i bilen, jag kör över sanddynor hon håller sig kvar. Vad är det för jävla supermänniska?!’ Så han har ju börjar mjukna rejält.”* (Fall D, Spöktimmen)

Citatet ovan ger också ett exempel på hur offret framställs och beskrivs som överlägsen förövaren snarare än underlägsen, vilket både utmanar föreställningen av det ideala offret och föreställningen om henne som feminin kvinna. Den fysiskt starka kvinnan framställs här som överordnad, stark, aktiv och rationell snarare än svag, passiv och underordnad. När det beskrivs hur den fysiskt starka kvinnan får förövaren att ge upp, att “mjukna”, förminskas framställningen av förövaren som stor, stark och ond, och det blir svårt att associera förövaren med föreställningen om den ideala förövaren. Då dessa står i kontrast till varandra på så sätt att det ideala offret skapar en ideal förövare och vice versa, finns utrymme att påstå att dessa beskrivningar utmanar stereotyperna kring ideala offer och förövare.

Något som också utmanar föreställningen av ideala offer är hur det finns tendenser till att de starka offren skuldbeläggs för sina överfall, och detta då programledarna betonar hur två av offren sätter sig i en bil med en okänd man:

1: *“Mm, lifta med främlingar låter ju alltid som en superbra idé...”*

2: *“Mm, du kanske förstår var detta är på väg någonstans.”* (Fall D, Spöktimmen)

De befinner sig alltså inte på en legitim plats och utför respektabla handlingar, utan på en plats de kan skuldbeläggas för. Detta gör att deras status som ideala offer ifrågasätts, då det antyds att de har utsatt sig för risker.

Den mentala styrkan som kan urskönjas i framställningarna av offren tar sig uttryck när det beskrivs hur en kvinna, istället för att fysiskt kämpa emot förövaren, försöker få honom att tro att hon är ”på hans sida”, vilket programledarna beskriver vara en framgångsrik strategi och att hon ”kör samma teknik som i princip alla våra överlevare” (se bilaga 3, fall D). En annan aspekt av den mentala styrkan uppvisas av ett annat brottsoffer, Felicia, som väljer att hjälpa andra utsatta efter att hon utsatts för ett överfall (se bilaga 3, fall F). Till en början och under attacken beskrivs hon typiskt som ett idealt offer; som en svag, ”utsatt” och ”ensam” kvinna som befinner sig i sitt hem och gör vardagliga sysslor. Programledarna berättar sedan hur hon i samband med detta blir överfallen av en okänd, våldsam och ond förövare, vilket kan exemplifieras med hur han initialt beskrivs:

“Han är helt klädd i svart. Asså, hon beskriver det som att han har liksom en ninjaoutfit på sig. [...] Så det enda som syns är hans ögon. Och han har liksom ena handen över huvudet, och i den handen så håller han den största kniven Felicia någonsin sett.”

(Fall F, Mord Mot Mord)

Till stor del tillskrivs Felicia feminina egenskaper, och programledarna betonar även hennes familjesituation genom att nämna att hon är gift och har barn, vilket då gör hennes roll som kvinna svår att ifrågasätta. Hon skuldbeläggs inte för sitt offerskap, och liksom tidigare fall görs det försök att få lyssnarna att känna sympati genom att betona hennes utsatthet: *“Hon är liksom helt utsatt. Hon är ensam.”*. Till stor del upprätthålls de stereotypa föreställningarna kring det ideala offret och den ideala förövaren i det här fallet. Hennes mentala styrka beskrivs först lite senare, när programledarna berättar hur hon efter överfallet bestämmer sig att förövaren inte ska få ”vinna”:

2: “Och hon kan liksom inte prata, men hon hör ambulanspersonalen säga såhär, ‘She’s probably not gonna make it’. Och då bestämmer hon sig, att hon bara, ‘Den här mannen ska liksom inte vinna. Jag tänker överleva det här.’ ”

1: “Hell yeah!” (Fall F, Mord Mot Mord)

Programledarna betonar också hur det är ”för sjukt” och att det ”verkligen är helt otroligt” att Felicia tillfrisknar och blir relativt återställd efter våldet hon utsatts för, vilket ytterligare befäster vilken otrolig insats hon gör som offer. Hon ses som ett inspirerande brottsoffer som vänder sin motgång till framgång, vilket programledarna framställer som något extraordinärt.

Trots att dessa fall skiljer sig åt när det kommer till huruvida de överensstämmer och framställs som ideala offer finns gemensamma egenskaper som tillskrivs de offer som faktiskt överlever sina förövare. Det är en fysisk och mental styrka hos dessa individer som framställs vara den yttersta faktorn för deras överlevnad. Samtidigt som stereotypa framställningar av offer såväl som att vara kvinna urskönjas och upprätthålls i berättelserna, utmanar framställningarna också dessa stereotyper.

5.3. Galna förövare

Christie (1986, s. 25-26) menar att ett idealt offer skapar en ideal förövare; desto mer idealt offret är, desto mer ideal är förövaren, och vice versa. I kontrast till det svaga, godhjärtade och oklanderliga offret existerar samtidigt den stora, onda och inhumana förövaren, och det är de gärningspersoner som i vårt datamaterial framställs på detta sätt som åsyftas med detta tema. De galna förövarna återfinns i fall B, C, E, F och H (se bilaga 3).

Utöver att vara ”stor” och ”ond” beskriver Christie (1986, s. 19) den ideala förövaren som någon som saknar en personlig relation till offret. I datamaterialet finns det flera skildringar av offer som attackerats av för dem okända förövare, där ett exempel är i fallet med Carl som under flera års tid överföll och förgrep sig på en mängd olika kvinnor:

”Camilla går och nynnade med i musiken, men så plötsligt ser hon en man som kommer gående mot henne på trottoaren. [...] Inget särskilt med honom, han såg ut som en helt vanlig, trevlig person. Men så uppfattar Camilla att när han passerat henne snurrar runt och plötsligt så lägger han sin högra hand över hennes mun och trycker henne hårt mot sig. ’Skrik inte, jag har en kniv.’ [...] . Med våld så tar han tag i henne och drar med henne längst gatan. Mannen är mycket stark och han verkar njuta av den dominans han har över henne.” (Fall C, Spöktimmen)

Samtidigt som programledaren i detta fall beskriver vad offret sysslade med vid tidpunkten för brottet, förmedlas även en bild av en främmande, stark och dominant förövare med onda avsikter. Denna framställning passar väl in på beskrivningen av en ideal förövare och kan på så sätt även kopplas till hur Christie (1986, s. 25) menar att den ideala förövaren och det ideala offret är beroende av varandra. I samband med skildringar av okända förövare likt ovan har det också gått att urskilja ett mönster i hur programledarna tenderar att tidigt och kontinuerligt betona det många gånger brutala våld som förövarna använder. Detta gäller främst för de manliga förövarna, där det med utförliga beskrivningar av vad de har utsatt offren för förmedlas en bild av dem som våldsamma, hänsynslösa och ”fullkomligt galna”:

” [...] David hinner ikapp och börjar slå henne i huvudet med en hammare. Daniella blöder enormt mycket. David slår henne flera, flera gånger med den här hammaren och de börjar fatta att David är ju, han är ju helt fullkomligt galen, och han vill ju döda dem. Och de inser att det finns ingenstans att fly.” (Fall D, Spöktimmen)

Det läggs dessutom ett stort fokus på deras ageranden, och ägnas sällan uppmärksamhet åt personliga detaljer om exempelvis deras liv och uppväxt. När ”oskyldiga offer” omnämns är individernas bakgrund något av det främsta som betonas, och då i syfte att få lyssnarna att känna sympati, men samma sak görs alltså inte i detta fall. Det nämns dock fler detaljer om de kvinnliga förövarna än om de manliga, och då till exempel vem de är gifta med och hur många barn de har. På så sätt framställs de inte enbart som mördare utan även som mammor och fruar, vilket skulle kunna kopplas till hur bland annat Berrington och Honkatukia (2002, s. 50) beskriver hur kvinnliga förövare ofta ses som dubbelt avvikande i och med att de inte enbart har brutit mot lagen, utan även mot traditionella könsroller.

En möjlig förklaring till att de “galna förövarnas” bakgrund ägnas relativt lite uppmärksamhet kan vara true crime-genrens tendens att framställa mördare som psykopatiska, vilket Murley (2008, s. 153-154) menar leder till att det saknas intresse och/eller behov att finna andra förklaringar till deras avvikande beteende. Detta stärks även av datamaterialet, där förövarna i flera fall beskrivs med ord som ”galen”, ”sjuk människa”, ”monster”, samt ”psykopat”. Att programledarna istället fokuserar på förövarnas aggressivitet och brutalitet skulle till viss del kunna förklaras av de stereotypa föreställningar av (ideala) förövare som ingår i teorin om ideala offer, men också av hur Pettersson (2003, s. 139) beskriver våld och hot om våld som ett sätt att

konstruera maskulinitet på. Att de manliga förövarnas bakgrund diskuteras mer sällan än de kvinnliga förövarnas skulle då kunna bero på att männens agerande ligger i linje med traditionella könsnormer, och att det därför inte upplevs krävas någon annan förklaring. En undersökning av Estrada m.fl. (2019, s. 138) har också visat på en tendens hos media att försöka förklara kvinnlig brottslighet i större utsträckning än manlig, vilket även detta skulle kunna förklaras av hur våld förknippas med maskulinitet och hur kvinnor som begår brott därmed inte betar sig i enlighet med könsnormer, vilket då behöver förklaras på annat sätt.

5.4. Osannolika förövare

De osannolika förövarna återfinns i fall A, B, E och G (se bilaga 3). Temat “osannolika förövare” skulle lika gärna kunnat heta “kvinnliga förövare”. Dessa förövare beskrivs i termer av den icke-ideala förövaren, och då ofta som en framgångsrik, omtyckt, intelligent och moderlig *kvinnna*, där tonvikten i berättelsen ligger i att berätta om dennes bakgrund och positiva egenskaper. Att det finns en tendens i att till en högre grad förklara, beskriva och även rättfärdiga kvinnors förövarskap urskönjas i berättelserna om dem, vilket också går att koppla tillbaka till studier kring den kvinnliga förövaren. Genom att utförligt beskriva förövarnas bakgrund och liv framställs de som mer humana, vilket försvårar att tillskriva dem rollen som ideala förövare. Att den kvinnliga förövarens könstillhörighet blir en förmildrande faktor är ett tydligt mönster i framställningen av dem. Ett exempel är hur mördaren Bella beskrivs som en “ambitiös”, “omtyckt” och “väldigt intelligent” kvinna vars “karriär går spikrakt uppåt”, där arbetet med att ta fast henne också beskrivs vara den svåraste uppgiften polisen varit med om:

“Det här är ju en jättehögt uppsatt polis. Och som sagt, hon är ju väldigt omtyckt och hon skulle ju aldrig göra något sånt här” (Fall B, Spöktimmen)

Trots att Bella till en början benämns som ett monster finns liten igenkänning i de beskrivningar av henne som associeras med att vara ett monster. De beskrivningar som programledarna ger av henne handlar mer om att hon är en hämndlysten kvinna med ”stalkerbeteende” som drivs av kärleken till en man. Trots att hon ordagrant benämns som ett monster stämmer den bild som målas upp av henne inte riktigt in på hur Christie (1986, s. 26) beskriver den ideala förövaren som ond, farlig och omänsklig, utan ligger mer i linje med studier om den mediala porträtteringen av kvinnliga förövare som hämndlystna kvinnor drivna av kärlek. De egenskaper som tillskrivs Bella är dock

typiskt sett inte bara feminina egenskaper då hon är en högt uppsatt chef i ett typiskt mansdominerat yrke och även framställs som dominant, intelligent och ambitiös, vilket utmanar den stereotypa bilden av den feminina kvinnan. Att berättelsen till stor del handlar om dessa aspekter i Bellas liv, snarare än att hon är det här monstret som hon till en början benämns, gör att hennes förövarskap till viss del osynliggörs.

I avsnitten framställs flera av de kvinnliga förövarna att vara drivna av hämndlystenhet och kärlek. Ett annat exempel, utöver Bella som nämns ovan, är skildringen av Elsa som mördar sin älskares fru efter att han uttryckt att han inte längre ville vara med henne (se bilaga 3, fall E). Detta går att koppla till hur Surette (2011, s. 54) menar att kvinnliga förövare ofta skildras i underhållningsmedia. Ytterligare ett exempel är hur Alicia beskrivs vara driven av kärleken till sina barn, där hennes dåd blir rättfärdigat till den grad att det är svårt att urskilja vem som är förövare och vem som är offer i historien (se bilaga 3, fall A). Programledarna nämner vid flera tillfällen vissa förmildrande karaktärsdrag och omständigheter som kan tolkas som ett försök att få lyssnarna att känna sympati, där ett exempel är att det tas upp hur Alicia själv ska ha blivit utsatt för sexuella övergrepp som barn. Att hon på detta sätt framställs i sympatiserande termer och som mer human är något som enligt Christie (1986, s. 26) kan stärka hennes status som icke-ideal förövare. Genom denna typ av beskrivningar kan brottet också tolkas vara rättfärdigat enligt programledarna:

2: *“Hon har alltså avrättat sin sons våldtäktsman i rättssalen.”*

1: *“Alltså, förlåt men, go henne!”*

2: *“Jag vet.”*

1: *“Får man lov att säga så?”[...] “Alltså, pedofiler har en speciell plats i helvetet.”*

(Fall A, Spöktimmen)

Alicia tillskrivs typiska feminina egenskaper där stort fokus ligger på hennes modersinstinkter och där hennes roll som kvinna inte kan ifrågasättas. Hennes brott ursäktas till stor del med att hon är en god mor och att hon skulle göra allt för sina barn.

“Alicia är en kvinna som älskar sina barn otroligt mycket, och när det kommer till dem är hon väldigt överbeskyddande - de är hennes allt helt enkelt. Hon låter till exempel aldrig någon utanför familjen sitta barnvakt åt barnen. Hon vågar inte det helt enkelt

och det är förmodligen för att hon varit med om det hon blev utsatt för när hon var liten.” (Fall A, Spöktimmen)

Sympatin för henne byggs också upp genom att programledarna utförligt beskriver hennes tuffa barndom med övergrepp, fattigdom och hennes tillstånd som ensamstående mamma.

“Hon har en otroligt tuff uppväxt. Enligt en nyhetsartikel [...] så slår hennes pappa hennes mamma bland annat. Och hon är med om någonting helt fruktansvärt när hon är liten. Hon blir nämligen utsatt för sexuella övergrepp.” (Fall A, Spöktimmen)

Detta skulle kunna tolkas som att Alicia framställs som offer för sina omständigheter och att det finns yttre faktorer som ursäktar hennes beteende, vilket ligger i linje med Brennan och Vandenberg (2009, s. 146) studie om framställningen av den kvinnliga förövaren i media. Alicia framställs varken som “mad” eller “bad”, till skillnad från Bella, utan som en mor som drivs att begå mordet av kärleken till sina barn.

I kontrast till dessa kvinnor har vi Gabriella, som snarare beskrivs drivas av bristen på kärlek till sin man (se bilaga 3, fall G). Gabriella beskrivs som “inte så utåtriktad och väldigt mycket mera kyrklig” i jämförelse med sin man, Gustav. Hon framställs som en passiv, olycklig och introvert fru som mördar sin man på grund av att hon inte vill vara med honom. För att koppla till tidigare forskning om den “galna” eller “dåliga” kvinnan målas bilden om henne upp som den dåliga snarare än den galna, där hon alltid har ett opassande beteende för situationen. Hon beskrivs vara en kvinna som bryter normer för vad som är ett passande beteende för den sörjande hustrun då hon är “likgiltig och reagerar konstigt vid förhör”. Samtidigt ursäktas hennes dåd inte på samma sätt som i de tidigare fallen, men å andra sidan framställs hon heller inte som den ideala förövaren då hon tillskrivs egenskaper som “kyrklig”, “inte så utåtriktad” och “passiv” snarare än stor, stark och farlig.

Ett återkommande fenomen för den osannolika förövaren handlar om att utöva våld för att ”markera revir”. Vi har dels Bella som hotar och överordnar sig sitt offer, vilket skulle kunna tolkas som att hon sätter offret på plats och överordnar sig henne:

”Kvinnorna går in i rum och stänger dörren om sig och därinne så säger Bella till Beatrice att om inte jag får [Beatrices man] så får ingen annan det heller [...] “Hon

säger även att när deras äktenskap tar slut så, och ja, det kommer det att göra, så kommer Bella stå där och ta emot [honom].” (Fall B, Spöktimmen)

Detta kan enligt Pettersson (2003, s. 145-147) vara ett sätt att göra femininitet där en hierarki upprätthålls. Samtidigt har vi Alicia som utövar våld för att sätta sin sons våldtäktsman på plats, för att förhindra honom att begå fler övergrepp:

” [...] Hon berättar senare att hon inte hade menat att döda honom och att hon inte vet om hon gjorde rätt eller inte, men att hon var så trött på allt lidande som han ställt till med och att han förtjänade att dö. Och som sagt så var hon ju då rädd att han återigen skulle frias från våldtäkt på barn.” (Fall A, Spöktimmen)

Alicias våld beskrivs snarare vara ett sätt att skydda sin son och andra barn från övergrepp som den goda mor hon är, vilket kan tolkas som att hon gör femininitet när hon utövar våldet. Hennes motiv för mordet kan på så sätt påstås falla inom ramarna för ett förväntat beteende för en kvinna (och mor). Messerschmidt och Tomsen (2011, s. 179) menar att flickor ”gör” maskulinitet genom att avvisa de flesta aspekter av kvinnlighet och visa sig på ett maskulint sätt, vilket inte Alicia beskrivs göra. Därav finns utrymme att beskriva våldet som skildras i avsnitten som ett sätt för kvinnorna att göra femininitet.

6. Diskussion

Studiens syfte har varit att studera hur programledarna för ett urval av olika svenska true crime-podcasts talar om offer och förövare, för att synliggöra vilken bild som förmedlas till lyssnarna. Genom att genomföra en tematisk analys av olika avsnitt från poddarna ”Spöktimmen” och ”Mord Mot Mord” har vi besvarat följande frågeställningar: *Hur beskrivs och framställs offer och förövare av programledarna för svenska true crime-podcasts? Hur kan dessa framställningar förklaras och förstås ur ett viktimologiskt och genusteoretiskt perspektiv?*

De mönster som kan urskönjas om hur offer och förövare framställs i vårt datamaterial upprätthåller till stor del stereotyper om det ideala offret och den ideala förövaren, vilket i sig gör att stereotyper om kvinno- och mansrollen också reproduceras. I denna studie har vi dessutom haft ett socialkonstruktionistiskt förhållningssätt, utifrån vilket brott kan ses som en social konstruktion där förövar- och offerskap tillskrivs en betydelse beroende på vem som gör den och i vilken kontext handlingen begås. I vårt resultat är det tydligt hur handlingarna, kriminella som icke-kriminella, tillskrivs olika betydelse beroende på vem som utför den och var denne befinner sig. Beroende på olika omständigheter tillskrivs offer och förövare även egenskaper som konstruerar dem till att mer eller mindre passa in i och tillskrivas rollen som offer respektive förövare.

De offer som skildras är till majoriteten de oklanderliga, älskvärda och oskyldiga *kvinnorna*, vilket stämmer väl överens med stereotypen om det ideala offret och även upprätthåller stereotypa föreställningar av kvinnor. I skildringarna av dessa offer läggs en stor vikt vid deras bakgrund och omständigheter som exempelvis var de befann sig och vad de gjorde när brotten ägde rum, vilket enligt våra tolkningar gjordes i syfte att väcka sympati för dem. Genom att fokusera på sådana detaljer blir det svårt att beskylla dem för deras utsatthet, varpå det också blir lättare för dem att tillskrivas en legitim brottsofferstatus. De framställs också ha typiskt kvinnliga egenskaper, vilket gör att rollen som kvinna blir svår att ifrågasätta. I ett av våra fall har brottsoffret varit en man som brutit detta mönster, och denne beskrevs då mer i stil med en förövare som ”fått vad han förtjänade”, det vill säga att bli mördad. I detta fall bryter mannen mot normen för det ideala offret, vilket gör att han inte framställs som ett legitimt brottsoffer. Detta underlättas inte heller av att den faktiska förövaren, som var en kvinna, jämförelsevis var den som podcastprogramledarna beskrev i termer av ett offer.

De offer som inte faller inom ramarna för ett idealt offer är de som vi identifierat som starka offer; de offer som överlever. Dessa offer, som främst utgörs av kvinnor, utmanar till viss del även könsstereotypa föreställningar då de tillskrivs mer maskulina än feminina egenskaper. De framställs som individer vars mentala och/eller fysiska styrka varit avgörande, vilket enligt Van Dijk (2019, s. 9-12) också är ett framstående narrativ i kända brottsoffers historier. Dessa offer beskrivs inte lika genomgående med vilken bakgrund de har, utan fokus i skildringarna ligger på att beskriva hur de tar kontroll över sina liv och använder fysisk och/eller mental styrka för att överleva. Det upplevs inte heller finnas samma behov hos programledarna att bygga upp en sympati för dessa offer, jämfört med dem som vi benämner som oskyldiga offer.

Att detta tema har kunnat urskiljas i datamaterialet kan tänkas bero på det faktum att samtliga poddar i denna studie har kvinnliga programledare. Enligt Vicary och Fraley (2010, s. 85) beror true crime-genrens popularitet bland kvinnor på deras rädsla att själva bli utsatt för brott och att det är ett sätt för dem att lära sig överlevnadsstrategier, vilket kan vara en möjlig förklaring till varför programledarna i flera avsnitt ägnade särskild uppmärksamhet åt just kvinnliga brottsoffer. Att skildra dem som starka går också emot genusordningen på så sätt att de framställs i motsats till könsstereotypa föreställningar av kvinnor som svaga och passiva (Pettersson, 2003, s. 142). Detta kan därmed ses som ett sätt för programledarna att stärka sina egna positioner som kvinnor på, och det är därför viktigt att ha i åtanke att programledarnas könstillhörighet kan ha haft betydelse för sättet som offer och förövare beskrivs och framställs i deras respektive poddar. Dessa offer är dock färre än de som porträtteras som oskyldiga offer, vilket innebär att det generellt sett är stereotypa föreställningar av offer och kvinnor som förmedlas.

Likväl som att idealtyper för offer reproduceras görs det även för förövare.

Skildringarna av förövarna i vårt datamaterial stämmer väl överens med bilden av den ideala förövaren som en stor, mörk, okänd, fysiskt överlägsen man med onda avsikter, där det i flera fall också har funnits beskrivningar som ligger i linje med hur Howitt (2013, s. 131) menar att mördare tenderar att betraktas som psykopater. De förövare som framställs som icke-ideala förövare är främst de kvinnliga förövarna. Detta medför att könsstereotypa föreställningar även i detta fall upprätthålls i skildringarna av offer och förövare i vårt datamaterial.

Det mönster som kunde urskönjas i skildringarna om brottsoffren är liknande för de kvinnliga förövarna, där ett stort fokus ligger på att berätta om deras bakgrund och omständigheter kring deras förövarskap. Skildringarna om de kvinnliga förövarna stämmer väl överens med tidigare forskning kring hur de porträtteras, enligt vilken de ofta framställs som dubbelt avvikande; antingen som hämndlystna mödrar, älskarinnor, ex-flickvänner eller fruar som drivs av kärleken till en man eller sina barn, eller som den dåliga kvinnan som inte uppför sig enligt normen för hur en kvinna ska bete sig. Dessa skildringar förekommer inte för de manliga förövarna, vilket kan kopplas till hur de kan liknas vid ideala förövare vars brottslighet inte behöver förklaras i lika stor utsträckning.

Då medias makt och förmåga att både påverka den allmänna opinionen och leda till en ökad rädsla bland dess konsumenter (se bl.a. Pollack, 2001, s. 22-23; Dowler m.fl., 2006, s. 839) kan det vara av vikt att synliggöra eventuella stereotypa föreställningar av manliga och kvinnliga offer och förövare som kan förekomma även i podcasts. Om podcasts upprätthåller dessa, vilket vårt datamaterial till stor del visar på, kan det tänkas kunna leda till konsekvenser för såväl enskilda individer som för samhället i stort. Ett exempel är att brottsutsatta människor som inte passar in på de idealtyper som skildras kan få det svårare med att dels identifiera sig själva som brottsoffer, och dels att tillskrivas en legitim brottsofferstatus av andra. Detta kan i sin tur påverka huruvida de får hjälp och stöd, samt om de väljer att göra en polisanmälan eller ej. Om ingen polisanmälan görs dyker brotten inte upp i den officiella statistiken, vilket vidare också gör det svårare för Sveriges beslutsfattare och politiker i fråga om att kunna ta fram och erbjuda effektiva stöd- samt brottsförebyggande åtgärder.

6.1. Slutsatser

Den slutsats som kan dras utifrån studiens resultat är att det i många fall går att urskilja stereotypa föreställningar om såväl offer och förövare som män och kvinnor i sättet som offer och förövare beskrivs och framställs av programledarna för våra valda podcasts. Då offer och förövare skapas i relation till varandra återskapas dessa idealtyper till stor del i framställningen av dem i de avsnitt vi analyserat. Offret tillskrivs med andra ord en legitim brottsofferstatus, medan förövaren porträtteras i enlighet med den ideala förövaren. Könstereotypa föreställningar reproduceras också till stor del, dels då de offer som skildras ofta är kvinnor och tillskrivs feminina egenskaper, dels då förövarna ofta är män och tillskrivs maskulina egenskaper. Ett annat exempel på detta är hur de kvinnliga förövarna också är fruar och mödrar, medan de manliga förövarna sällan

framställs som något annat än enbart förövare. Det finns dock även tecken på att dessa stereotypa föreställningar emellanåt utmanas, vilket delvis skulle kunna kopplas till det faktum att poddarna leds av kvinnor som själva gynnas av skildringar som på ett eller annat sätt bryter mot traditionella könsroller. Det är hur som helst tydligt att porträtteringen av offer och förövare i vårt urval av podcasts påverkas av en mängd olika faktorer och omständigheter, och då även av sådana som inte nödvändigtvis omfattas av Christies teori om ideala offer. Det är därmed inte bara en fråga om svart eller vitt, huruvida en individ ses som ett legitimt brottsoffer av andra eller ej. Sättet som offer och förövare porträtteras i podcasts kan dock ändå medföra vissa konsekvenser, bland annat då tidigare forskning har visat att true crime-genrens sätt att skapa underhållning av verkliga brott kan leda till att vissa typer av brottsoffer marginaliseras eller förminskas beroende på vilka slags brott, offer och/eller förövare som uppmärksammas (Murley, 2008, s. 160). Utifrån detta går det att påstå att det som denna studie har belyst kan spela en viktig roll i hur samhället ser på dessa roller, och då speciellt med tanke på hur många som regelbundet lyssnar på podcasts i Sverige (se bl.a. Grip & Ollevik, 2022, s. 21-22; Spotify, 2022).

6.2. Framtida forskning

Med anledning av det som nämns ovan är ett förslag på framtida forskning att genomföra fler studier kring det här ämnet, då det i dagsläget finns stora kunskapsluckor kring såväl true crime-genrens som podcastformatets påverkan på allmänhetens kunskap, förståelse, och uppfattning av kriminalitet. Förståelsen av den mediala porträtteringen av offer och förövare skulle exempelvis kunna fördjupas ytterligare genom att tillämpa en annan analysmetod, som till exempel en diskursanalys.

På grund av tidsbrist är urvalet något som i vårt fall har behövt begränsas och det går inte att utesluta att det har haft en viss påverkan på studieresultatet. Ett annat förslag är därför också att genomföra liknande studier men med ett större urval, vilket då skulle kunna ge ett mer omfattande resultat. Att analysera andra avsnitt, fler skildringar av manliga offer, andra/ fler poddar, eller poddar som inte enbart har kvinnliga programledare, skulle också kunna leda till ytterligare ökad kunskap om ämnet. Avslutningsvis vore det också intressant att tillämpa ett intersektionellt perspektiv, då det finns mängder av andra faktorer och omständigheter som kan tänkas påverka hur offer och förövare framställs av programledarna för svenska true crime-podcasts, som inte omfattas av denna studie.

Litteraturförteckning

- Ahlkvist, P. (2014, 15 oktober). Serial - ett nytt sätt att berätta. *Sveriges Radio*.
<https://sverigesradio.se/artikel/5991206>
- Allwood, C., & Erikson, M. (2017). *Grundläggande vetenskapsteori för psykologi och andra beteendevetenskaper*. Studentlitteratur AB.
- Benner, N. (2016, 4 juli). Blandade reaktioner på besked om "Serial". *Sveriges Radio*. <https://sverigesradio.se/artikel/6466396>
- Berrington, E., & Honkatukia, P. (2002). An evil monster and a poor thing: Female violence in the media. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 3(1), 50–72.
- Braun, V., & Clarke, V. (2022a). *Thematic Analysis: A Practical Guide*. SAGE Publications Ltd.
- Braun, V., & Clarke, V. (2022b). *Thematic Analysis: A Practical Guide*. SAGE Publications Ltd. [E-bok, doi-nr saknas]
- Brennan, P., & Vandenberg, A. (2009). Depictions of Female Offenders in Front-Page Newspaper Stories: The Importance of Race/Ethnicity. *International Journal of Social Inquiry*, 2(2), 141–175.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2. uppl.). Liber AB.
- Christie, N. (1986). The Ideal Victim. I E. A. Fattah (red.), *From Crime Policy to Victim Policy: Reorienting the Justice System* (s. 17-30). The Macmillan Press Ltd.
- Cohen, S. (2011). *Folk Devils and Moral Panics: The creation of the Mods and Rockers*. Routledge.
- Connell, R. & Pearse, R. (2015). *Om genus*. (3. uppl.) Daidalos.
- Dowler, K. (2004). Dual Realities? Criminality, Victimization, and the Presentation of Race on Local Television News. *Journal of Crime & Justice*, 27(1), 79-99.
<https://doi.org/10.1080/0735648X.2004.9721196>

- Dowler, K., Fleming, T., & Muzzatti, S. L. (2006). Constructing Crime: Media, Crime, and Popular Culture. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 48(6): 837-850. <https://doi.org/10.3138/cjccj.48.6.837>
- Dredge, S. (2014, 18 november). Serial podcast breaks iTunes records as it passes 5m downloads and streams. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/technology/2014/nov/18/serial-podcast-itunes-apple-downloads-streams>
- Estrada, F., Nilsson, A., & Pettersson, T. (2019). The female offender - A century of registered crime and daily press reporting on women's crime. *Nordic Journal of Criminology*, 20(2), 138-156.
- Greer, C., & Reiner, R. (2012). Mediated Mayhem: Media, Crime and Criminal Justice. I M. Maguire, R. Morgan & R. Reiner (red.), *Oxford Handbook of Criminology* (5. uppl.) (s. 245-278). Oxford University Press.
- Grip, M., & Ollevik, J. (2022). *Årsrapport Poddar: Årsrapport Poddindex och Poddlyssnande 2022*. Kantar SIFO.
https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/arsrapport_poddar_2022.pdf
- Hibombo, A. (2019, 26 mars). Medieforskaren om true crime-genren: Talar till våra värsta mardrömmar. *Sveriges Television*. <https://www.svt.se/kultur/true-crime-genren>
- Howitt, D. (2013). *Introduction to forensic and criminal psychology*. Pearson.
- Lander, I. (2003). Genus, normalitet och avvikelse. I I. Lander, T. Pettersson, & E. Tiby (red.), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet* (s. 21-47). Studentlitteratur AB.
- Messerschmidt, J., & Tomsen, S. (2011). Masculinities. I W. DeKeseredy & M. Dragiewicz (red.), *Routledge Handbook of Critical Criminology* (s. 172-185). Routledge.
- Murley, J. (2008). *The Rise of True Crime: Twentieth Century Murder and American Popular Culture*. Praeger Publishers.

- Nationalencyklopedin. (u.å.). *True crime*. Hämtad 2023-04-05 från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/true-crime>
- Norgren, A., & Sundell, J. (2019, 28 november) Kulturministern om true crime-poddarna: ”Finns problem vi måste bemöta”. *Sveriges Television*.
<https://www.svt.se/kultur/amanda-lind-finns-problem-som-vi-maste-bemota>
- Pettersson, T. (2003). Våld som iscensätter femininitet? I I. Lander, T. Pettersson, & E. Tiby (red.), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet* (s. 139-153). Studentlitteratur.
- Poddtoppen. (u.å. a). *Mord Mot Mord*. Hämtad 2023-05-16 från <https://poddtoppen.se/podcast/1341739380/mord-mot-mord>
- Poddtoppen. (u.å. b). *Spöktimmen*. Hämtad 2023-05-16 från <https://poddtoppen.se/podcast/1170216698/spoktimmen>
- Pollack, E. (2001). *En studie i medier och brott*. (Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, 19). [Doktorsavhandling]. Stockholms universitet.
- Renzetti, C. (2011). Feminist perspectives in criminology. I W. DeKeseredy, & M. Dragiewicz (red.), *Routledge Handbook of Critical Criminology* (s. 129-137). Routledge.
- Råde, O. (2017, 17 juni). Podcasten som bidrog till Kaj Linnas frikännande. *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/nyheter/sverige/podcasten-som-bidrog-till-kaj-linnas-frik%C3%A4nnande-1.4372378>
- Spotify. (2022). *Poddsverige 2022*. Kantar SIFO.
https://poddsverige.atspotify.com/downloads/Spotify_PodcastReport2022_SE.pdf
- Surette, R. (2011). *Media, Crime, and Criminal Justice: Images, Realities, and Policies* (4. uppl). Wadsworth, Cengage Learning.
- Van Dijk, J. (2009). Free the victim: A critique of the western conception of victimhood. *International Review of Victimology*, 16(1), 1-33.
<https://doi.org/10.1177/026975800901600101>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet. Från https://lincs.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Vicary, A. M., & Fraley, R. C. (2010). Captured by True Crime: Why Are Women Drawn to Tales of Rape, Murder and Serial Killers? *Social Psychological and Personality Science*, 1(1), 81-86. <https://doi.org/10.1177/1948550609355486>

Voss Sundell, J. (2019, 21 november). True crime-kritiken växer: Svenska mordhistorier klandras av flera anhöriga. *Sveriges Television*. <https://www.svt.se/kultur/true-crime-kritiken-vaxer-svenska-mordhistorier-klandras-av-flera-anhoriga>

Willander, F. (2022, 19 september). Adnan Syed frias – efter 22 år i fängelse. *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/13zgAy/adnan-syed-frias-efter-podcasten-serials-granskning>

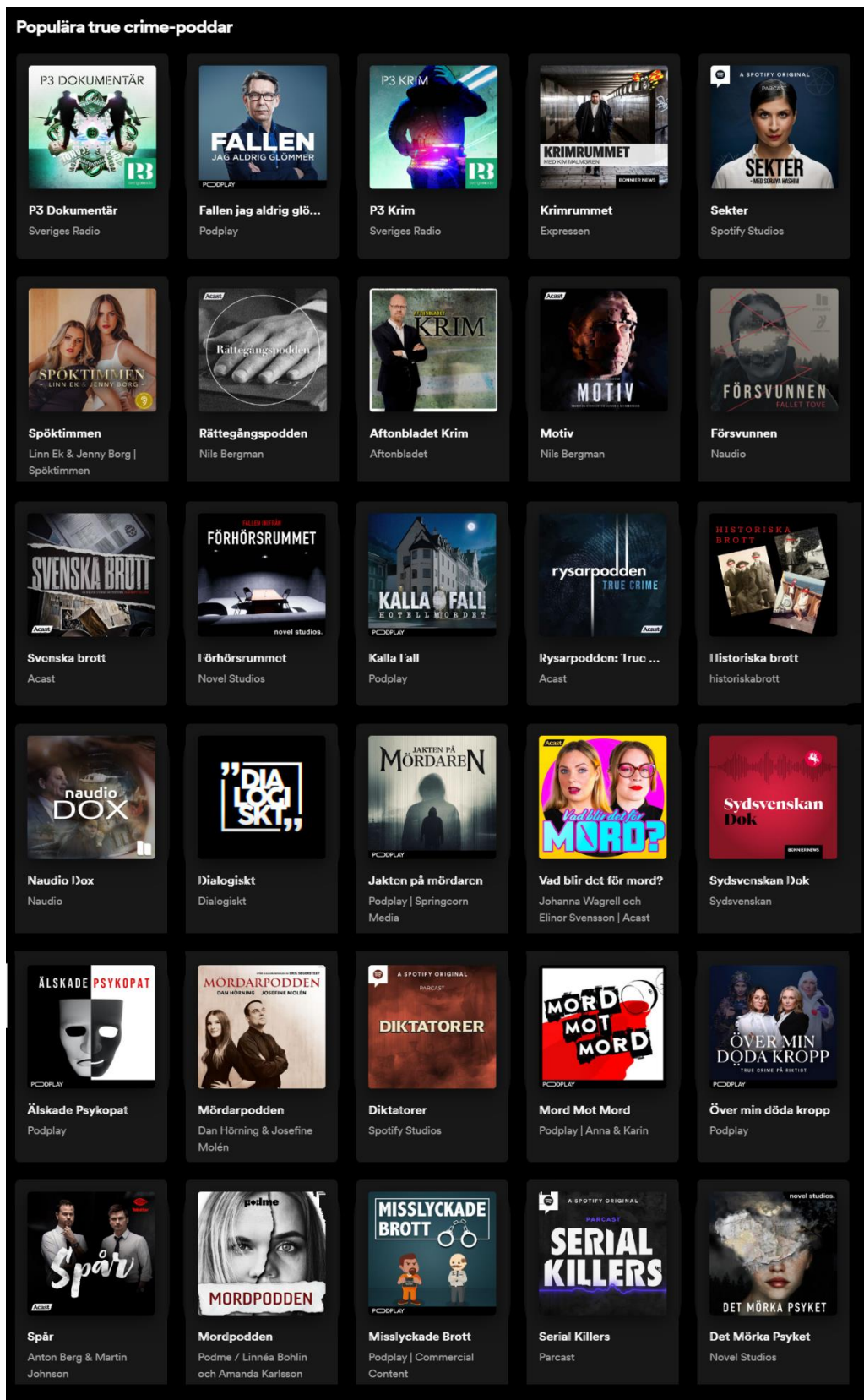
Zempi, I. (2018). The lived experiences of veiled Muslim women as ‘undeserving’ victims of Islamophobia. I M. Buggan (red.), *Revisiting the 'Ideal Victim': Developments in Critical Victimology* (s. 63-81). Bristol University Press.

Bilagor

Bilaga 1: Sammanställning av sökningar som gjorts för att hitta tidigare forskning

Databas	Datum	Sökord	Antal träffar (ca)
Google Scholar	2023-04-05	True crime	2 950 000
Google Scholar	2023-04-05	True crime media	2 370 000
Google Scholar	2023-04-05	True crime podcast	33 800
Google Scholar	2023-04-05	Ideal victim	881 000
Google Scholar	2023-04-05	Ideal victim media	497 000
Google Scholar	2023-04-06	Media crime	2 870 000
Google Scholar	2023-04-06	Brott i media	41 400
Google Scholar	2023-04-07	Crime media male	2 030 000
Google Scholar	2023-04-07	Crime media female	2 000 000
Google Scholar	2023-04-07	Crime media male offender	184 000
Google Scholar	2023-04-07	Crime media female offender	167 000
Google Scholar	2023-04-07	Media portrayal male offender	34 700
Google Scholar	2023-04-07	Media portrayal female offender	30 900
Google Scholar	2023-04-08	Female offending	742 000
Google Scholar	2023-04-08	Male offending	566 000
Discovery	2023-04-11	Female offending and media and sweden	639
Discovery	2023-04-11	Female violence and media	10 587
Discovery	2023-04-11	Female offenders and newspaper	488
Discovery	2023-04-11	Male offending	16 182
Dicovery	2023-04-12	Male offending and media and Sweden	7
Discovery	2023-04-12	Male offending and media	852
Discovery	2023-04-12	True crime podcast	1323

Bilaga 2: Skärmdump på en del av Spotify:s lista över populära true crime-poddar

Källa: <https://open.spotify.com/genre/section0JQ5IMCbQBLvdH78yGVv1r> (2023-04-25)

Bilaga 3: Anonymiserade beskrivningar av samtliga fall som ingår i datamaterialet

Fall	Förövare	Offer	Beskrivning av fall	Podcast
A	Alicia, kvinna	Adam, man	Alicia skjuter ihjäl Adam när han står åtalad i rättssalen för att ha våldtagit Alicias barn. Alicia hade själv blivit utsatt för sexuella övergrepp som barn, och påstod sig vilja skydda sitt barn på ett sätt som hon själv inte blev skyddad när hon var liten. Alicia döms senare till fängelse.	Spöktimmen
B	Bella, kvinna	Beatrice, kvinna	Beatrice dödas i sitt hem av Bella, hennes mans tidigare kärlekspartner, som får det att se ut som ett inbrott. Polisen misstänker två män som är misstänkta för liknande brott sedan tidigare, men i brist på bevis läggs utredningen ned. Bellas namn kommer på tal när fallet börjar utredas igen, och hon åker till sist fast för mordet på Beatrice.	Spöktimmen
C	Carl, man	Camilla, Christina & Cecilia (m.fl.), kvinnor	Carl attackerar och våldtar Camilla när hon är på väg hem en natt efter att ha umgåtts med sina vänner. Carl överfaller Christina när hon är på väg hem från sitt jobb, och hon hittas senare strypt till döds. Cecilia blir överfallen och utsatt för sexuella övergrepp i sin egen lägenhet av Carl som tog sig in genom en olåst ytterdörr. Efter ett anonymt tips misstänks Carl som senare döms till fängelse för två mord och sex olika fall av våldtäkt.	Spöktimmen
D	David, man	Daniella & Diana, kvinnor	Daniella & Diana kidnappas och attackerar med en hammare av David, efter att han erbjudit dem skjuts och därefter kört dem till en avskild plats. Daniella & Diana lyckas fly och båda överlever händelsen. David döms senare till 22 års fängelse.	Spöktimmen
E	Elsa, kvinna	Emma, kvinna	Emma skjuts ihjäl på väg hem från jobbet av Elsa, som är hennes mans kollega och hemliga älskarinna. Elsa hade under flera år varit otrogen med samt fått barn med Emmas man, men när han inte ville skilja sig från Emma beslutade Elsa sig för att döda henne. Elsa döms senare till fängelse.	Mord Mot Mord

F	Filip, man	Felicia, kvinna	Felicia blir brutalt misshandlad med både kniv och hammare av Filip, som brutit sig in i hennes hem för att råna henne på pengar. Felicia överlever mirakulöst händelsen, och efter att ha återhämtat sig börjar hon aktivt engagera sig i brottsofferfrågor. Filip döms till livstids fängelse.	Mord Mot Mord
G	Gabriella, kvinna	Gustav, man	Gustav knuffas ner för en klippa av sin nyblivna fru, Gabriella, bara några dagar efter bröllopet. Gabriella påstår till en början att hon inte har något med det att göra, men det kommer senare fram att hon bland annat berättat för vänner att hon ångrade att hon gifte sig med Gustav. Gabriella erkänner senare mordet och döms till 30 års fängelse.	Mord Mot Mord
H	Henrik, man	Hilda, kvinna	Hilda mördas av sin man och ungdomskärlek, Henrik, i samband med att hon försöker lämna honom efter att i flera år ha blivit utsatt för psykisk och fysisk misshandel. Flera av Hildas kroppsdelar hittas senare utspridda i olika sopsäckar, men Henrik menar att Hilda tog sitt eget liv och att han bara gjorde sig av med kroppen för att hennes djupt religiösa familj inte skulle få reda på det. Henrik döms senare till 12 års fängelse.	Mord Mot Mord

Bilaga 4: Exempel på kodningsschema för temat ”Oskyldiga offer”

Citat	Koder	Teman
”Hon verkar från det jag kan läsa mig till, eh, vilket är ganska lite, ha haft en helt vanlig uppväxt och efter att hon har slutat high school så börjar hon plugga på University of Northern Colorado [...] ”	Vanlig uppväxt, universitetsutbildning = ett "bra" offer Inga kriminell bakgrund som kan användas för att beskylla offret för att ha utsatts för brott	Oskyldiga offer
”Samtidigt då som Emma har börjat undra om vad det är som händer, typ med hennes man, så vet typ hela staden om vad som händer [...]. Vilket också känns så himla hemskt, att såhär, varför säger ingen det till henne då?”	Programledarna sympatiserar med offret Offret är ovetandes om vad som pågår, framställs vara i underläge jämfört med förövaren	Oskyldiga offer
”Så han har koll på att, såhär, det är ingen som kommer hem. Utan hon är liksom, helt utsatt. Hon är ensam.”	Betonas hur offret är underlägset i situationen	Oskyldiga offer
”Och det här får ju liksom, det här är kanske lite understatement, men det får ju Emma såklart att må skitdåligt. Och hon, liksom, det blir för mycket för henne att hantera den här sorgen, och som en följd av hennes föräldrars bortgång så blir Emma deprimerad.”	Nämner hur offret har haft det svårt och mått dåligt ”Svagt” offer?	Oskyldiga offer
”I den här skogen [...] så hittar man i närheten av cykeln både Christinas glasögon och en kikare, hon var nämligen väldigt intresserad av fåglar och brukade nämligen vara ute och kolla på dem.	Beskriver vad offret gjorde vid tiden för brottet Respektabel aktivitet och plats? Framställs som någon som inte kan skuldbeläggas för sin utsatthet	Oskyldiga offer
2: ”Uff. Nu är jag... Så jävla tungt. Fy fan, vad sorgligt. Uff. Så här panikkänsla när man är såhär, man bara: ”Jag har inga egna pengar, jag är långt ifrån min familj, jag får inte längre kontakta min familj, jag har två barn så jag är bunden till det med”. Asså, såhär, den totala inläsningen till en person som man, som du säger också, har känt hela sitt liv.” 1: ”Åh fy fan, vad hemskt.” 2: ”Det är så sjukt obehagligt.” 1: ”Aa, jättesorgligt. Usch.”	Programledarna sympatiserar med offret Betonar offrets utsatthet och underlägsenhet jämfört med förövaren	Oskyldiga offer